

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

**MEZIJAZYKOVÁ ČESKO-BULHARSKÁ HOMONYMIE
A PARONYMIE Z POHLEDU RODILÝCH MLUVČÍCH**

Bakalářská práce

Autor:

Magdalena Braunerová

Vedoucí práce:

Doc. Mgr. Miroslav Vepřek, Ph.D.

Olomouc 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „Mezijazyková česko-bulharská homonymie a paronymie z pohledu rodilých mluvčích“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne _____

Podpis _____

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucímu bakalářské práce doc. Mgr. Miroslavu Vepřkovi, Ph.D., za odborné vedení, pomoc a rady při zpracování této práce. V neposlední řadě také děkuji všem respondentům, kteří se do výzkumu zapojili.

Obsah

1.	Úvod	5
2.	Teoretická východiska	7
2.1	Vybrané lexikální vztahy – polysémie, homonymie, paronymie	9
2.1.1	Polysémie	9
2.1.2.	Homonymie	10
2.1.3.	Paronymie.....	11
2.2	Zrádná slova	12
3.	Bulharští imigranti	14
3.1	Bulharská menšina v České republice.....	14
3.2	Identita Bulharů v České republice	15
3.3	Kultura imigrantů a občanská sdružení	16
3.3.1	Bulharský kulturní institut.....	16
3.3.2	Zaedno	17
3.3.3	Vazražđane	17
3.3.4	Pirin	17
3.4.	Bulharština	18
4.	Metoda výzkumu	20
4.1.	Fáze přípravy dotazníku	20
4.2.	Komentář k dotazníku	22
4.3.	Dotazník „Pletou se slova, která znějí v bulharštině a češtině stejně?“	23
5.	Praktická část	35
5.1.	Homonymní a paronymní dvojice slov využité v dotazníku.....	35
5.2	Tři typy dotazů	40
5.3	Dvojice slov <i>коса-коса</i> a <i>зубър-zubr</i>	40
5.4	Zpracování dle základních otázek	41
5.5	Adverbia <i>направо–napravo</i> a <i>бързо–brzo</i>	44
6.	Závěr	45
	Anotace.....	47
	Shrnutí	48
	Resume	48
	Bibliografie.....	49
	Příloha č. 1 Přehled homonymních a paronymních dvojic slov.....	52
	Příloha č. 2 Přehled dat získaných výzkumným dotazníkem.....	54

1. Úvod

Hlavním tématem předkládané bakalářské práce je slovní zásoba českého a bulharského jazyka, respektive jejich vzájemná jazyková interference. Při studiu českého jazyka jsou bulharští rodilí mluvčí konfrontováni s problematikou tzv. mezijazykové homonymie a paronymie, tedy se slovy, která znějí stejně nebo velmi podobně v obou jazycích, ale jejich význam je odlišný. Tato nejednoznačnost pak může způsobovat problémy ve vzájemné komunikaci. Také pro překladatele je jistě užitečné a potřebné informovat se o existenci lexikálních jednotek, které se vyznačují identickou (v případě homonym) nebo blízkou (v případě paronym) formou, ale rozdílnými významy. Zvláště u překladů mezi geneticky příbuznými jazyky, kterými jistě čeština a bulharština jsou, je velmi důležité dbát na dobrou znalost významů tzv. zrádných slov, jejichž nedůsledný překlad může vést ke špatné interpretaci původního textu.

V případě česko-bulharské homonymie a paronymie existuje jen velmi omezená sekundární literatura. Mezi základní česky psanou literaturu, na kterou se obrací většina doposud zveřejněných odborných příspěvků, patří vysokoškolská učebnice *Didaktika cizích jazyků*,¹ odborné práce Edvarda Lotka, zvláště pak *Zrádná slova v češtině a polštině*,² a práce Josefa Hladkého³ v oblasti česko-anglické homonymie. Žádná z výše uvedených prací se však systematicky nevěnuje problematice na česko-bulharském jazykovém poli. V několika posledních letech je patrný zvýšený zájem o problematiku u studentů vysokých škol, přičemž závěrečné diplomové práce jsou vždy zaměřeny na studovaný jazyk v konfrontaci s češtinou. Mezi tyto práce lze zařadit i bakalářskou a magisterskou diplomovou práci Michala Przybylského,⁴ jehož cílem bylo shromáždit materiál substantiv, která mezi češtinou a bulharštinou tvoří homonymní a paronymní dvojice.

K myšlence vytvoření výzkumného dotazníku mě vedlo zjištění, že zcela absentuje výzkum k této problematice. Ten by mohl konkretizovat obecně formulované teze, se kterými se

¹HENDRICH, Josef et al. *Didaktika cizích jazyků: celost. vysokošk. učebnice pro stud. filozof. a pedagog. fakult.* 1. vyd. Praha: SPN, 1988. 498 s. Učebnice pro vys. školy

²LOTKO, Edvard. *Zrádná slova v polštině a češtině*: Určeno pro stud. polonistiky a bohemistiky. Olomouc: Univerzita Palackého, 1987.

³HLADKÝ, Josef. *Zrádná slova v angličtině*. 2., dopl. vyd. Praha: SPN, 1996. 187 s. Odborná literatura pro učitele. ISBN 80-04-26137-X.

⁴PRZYBYLSKI, Michal. *Bulharsko-česká mezijazyková homonymie a paronymie (na materiálu substantiv)*. Brno, 2007. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Mgr. Elena Krejčová, Ph.D.

setkáváme při studiu výše uvedené odborné literatury. Cílem uskutečněného výzkumu bylo zjistit, jak bulharští rodilí mluvčí vnímají proces naučení se nových významů u slov, která jsou mezijazykově homonymní či paronymní. Bližšímu popisu výzkumu i jeho výsledkům se věnuje druhá, praktická část této bakalářské práce. První část je zaměřena na definování homonymie a paronymie, na synchronní popis jazykové interference mezi češtinou a bulharštinou a věnuje se také bulharským rodilým mluvčím, žijícím na území České republiky. Pro správné pochopení jazykových vazeb je totiž zásadní také pochopení v jakém kulturním a sociálním prostředí se pravděpodobně imigranti nacházejí. Cílem tedy bylo shromáždit teoretické základy a předpoklady pro druhou výzkumnou část. Práce si neklade za cíl popsat diachronní pohled vývoje homonymních a paronymních dvojic slov, zabývá se výhradě synchronním popisem těchto dvojic slov, které mají ve většině případů původ ve společném jazykovém základu.

2. Teoretická východiska

Lexikologii lze obecně definovat jako nauku o slovní zásobě. Při bližším zkoumání problematiky se ale v odborné literatuře setkáváme s velkou pluralitou názorů a pohledů na samotnou definici lexikologie a její základní jednotku. Akademický slovník cizích slov definuje lexikologii jako *nauku o lexikální slovní zásobě a lexikonu popisující lexémy a jejich funkce, význam a subsystémy*.⁵ Jak je v publikaci dále naznačeno, za základní jednotku je zde považován *lexém*. Jiné odborné publikace však definují za základní lexikologickou jednotku *slovo*. Přestože je v části odborné literatury (například ve zmíněném Akademickém slovníku cizích slov či v publikaci Česká lexikologie⁶ Josefa Filipce a Františka Čermáka) termín *slovo* nahrazováno termínem *lexém*, pro potřeby naší práce se přidržím terminologického vymezení, ve kterém je za základní lexikologickou jednotku považováno slovo. K problematice vymezenosti slova se v českém jazykovém prostředí vyjádřil například lexikolog Josef Filipce, který za základní jednotku slovo považuje, přestože definování slova považuje za složitý a nesnadný úkol.⁷ Edvard Lotko ve Slovníku lingvistických termínů pro filology⁸ pak považuje za slovo lexém o jediné formě. Pro potřeby naší práce se přidržíme přesvědčení, že základní lexikální jednotkou opravdu slovo je, jak je uvedeno i v Příruční mluvnici češtiny⁹ editorů Petra Karlíka, Marka Nekuly a Zdenky Rusínové. Zde autorka lexikologické části, docentka Zdeňka Hladká, konstatuje, že „za základní jednotku lexikální roviny bývá tradičně považováno slovo.“¹⁰

Slovní zásobu daného jazyka pak tvoří slova, přiřazená podle frekvence výskytu k jádru, přechodové části a periférii. Jádro slovní zásoby tvoří nejčastěji užívaná slova, která jsou základem aktivní slovní zásoby. Tzv. jádrová slova jsou pro běžnou komunikaci

⁵ PETRÁČKOVÁ, Věra a kol. *Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997. 834 s. ISBN 80-200-0607-9.

⁶ FILIPEC, Josef a ČERMÁK, František. *Česká lexikologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1985. 281 s. Studie a práce lingvistické; sv. 20.

⁷ Tamtéž, s. 30—33.

⁸ LOTKO, Edvard. *Slovník lingvistických termínů pro filology*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1999. 113 s. ISBN 80-7067-965-4. S. 94.

⁹ KARLÍK, Petr, ed., NEKULA, Marek, ed. a RUSÍNOVÁ, Zdenka, ed. *Příruční mluvnice češtiny*. Vyd. 2., opr. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. 799 s. ISBN 80-7106-134-4.

¹⁰ Hladká, Z.: *Lexikologie*. In Karlík, P. – Nekula, M. – Rusínová, Z.: *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: NLN, 1995.

nepostradatelná, mohou tvořit až 90 % celkového počtu užívaných slov.¹¹ **Rozsah slovní zásoby** jazyka není možné přesně určit, neboť dochází k neustálému kolísání, které je způsobené otevřeností jazykového systému. Pro přesnější určení objemu slovní zásoby je také nutné přesněji definovat, zda se jedná o zásobu národní, zahrnující všechna slova daného jazyka, o slovní zásobu kodifikovanou (spisovnou) a podobně. V této souvislosti je možné uvažovat také o slovní zásobě jednotlivce, která se může pohybovat mezi stovkami až desítkami tisíc lexikálních jednotek.¹² Dle docenta Ludvíka Pokorného je pasivní slovní zásoba třikrát až šestkrát rozsáhlejší než zásoba aktivní.¹³ Individuální šíře slovní zásoby pak může být závislá na mnoha faktorech, kterými jsou například věk, vzdělání nebo zaměstnání.

Mezi jednotkami slovní zásoby fungují vztahy formální, formálně významové a významové. Tyto vztahy jsou pak rozděleny do dvou oblastí, označovaných jako paradigmatický a syntagmatický vztah. První z nich, **paradigmatický významový vztah**, vzniká mezi slovy, která lze ve větě dosadit na totéž místo, ale v konkrétním kontextu se navzájem vylučují. Nemohou tedy platit zároveň. Příruční mluvnice češtiny uvádí jako příklad srovnání barev ve větě: „Oblékla si bílý/černý/žlutý svetr“, přičemž lze slovo *bílý* nahradit jinými barvami, v kontextu konkrétního svetru však může platit pouze jedna možnost.¹⁴

Druhým typem vazeb mezi slovy je **syntagmatický významový vztah**, který funguje mezi jednotkami, jež se mohou ve větě spojovat.¹⁵ Například slovo *strom* se na jedné straně může pojit se slovy *kácet*, *růst*, *stát*, na druhé straně se slovy *košatý*, *uschlý* apod. Některými z typů syntagmatických vazeb se zabývá také tato práce, zaměřena je především na vztahy mezi slovy, jejichž zvuková nebo grafická podoba je v českém i bulharském jazyce stejná nebo blízká, významově jsou si však slova do určité míry vzdálená.

¹¹ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. Učebnice pro vysoké školy. S. 15

¹² Pro klíčové sdělení není v tomto případě určující rozdíl mezi definicí lexikální jednotky a slova, zdroj: HENDRICH, Josef et al. *Didaktika cizích jazyků: celost. vysokošk. učebnice pro stud. filozof. a pedagog. fakult.* 1. vyd. Praha: SPN, 1988. 498 s. Učebnice pro vys. školy. S. 130

¹³ POKORNÝ, Ludvík. *Úvod do české lexikologie*. Vyd. 2. V Českých Budějovicích: Pedagogická fakulta, 1991. 104 s. ISBN 80-7040-212-1. S. 56

¹⁴ KARLÍK, Petr, ed., NEKULA, Marek, ed. a RUSÍNOVÁ, Zdenka, ed. *Příruční mluvnice češtiny*. Vyd. 2., opr. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. 799 s. ISBN 80-7106-134-4 S. 79

¹⁵ Tamtéž, s. 83.

2.1 Vybrané lexikální vztahy – polysémie, homonymie, paronymie

Významové vztahy mezi slovy ovlivňuje také existence slov s jednou formou, ale dvěma či více významy. Podle vztahů mezi jednotlivými skutečностями pak rozlišujeme typy vztahů, a to polysémii a homonymii. Rozdíl mezi nimi je možné najít v jazykovém vývoji. V případě polysémie se jedná vývojovou (historickou) souvislost mezi formami, zatímco u homonymie je totožnost formy náhodná.

2.1.1 Polysémie

V lexikálním systému jazyka je polysémie běžným jevem. Pomáhá řešit protiklad mezi potřebou vytvářet stále nová pojmenování skutečností a omezeností inventáře jazykových jednotek. V komunikaci není polysémie na závalu, protože mnohoznačné jednotky se v kontextu stávají zpravidla jednoznačnými. Například věta „Ovládá dobře německý *jazyk*.“ oproti větě „Popálil si horkou polévkou *jazyk*.“¹⁶ Příkladem polysémního slova v českém jazyce může být slovo „koruna“, u kterého **Akademický slovník cizích slov**¹⁷ uvádí celkem dvanáct významů, přičemž alespoň část z nich lze označit za historicky související.

koruna, -y ž < l >

1. *symbolická ozdoba hlavy, pův. bohů a heroů, později panovníků*: královská k.; trnová k.; přen. kniž. *utrpení*
2. *panovnická hodnost*; přen. *panovník*
3. *korunní země; království*; hist. země Koruny české *Čechy, Morava, Slezsko, resp. Lužice*
4. (*kdysi*) *zpodobení panovnické koruny, šlechtický n. čestný odznak*
5. *jednotka měny v někt. státech; platidlo této hodnoty*: česká, dánská, švédská k.; kovová k.; ekon. kontrola korunou ♦ *nemít ani korunu být bez peněz*
6. tech. (*u pneumatiky*) *protektor*1, -u, *běhoun*
7. hud. *znak notového písma umístěný nad notou n. pauzou, prodlužující tón n. pomlku bez přesného výměru, fermata*
8. *rozvětvená (listnatá) část stromu*: rozložité k.
9. mysl. *rozvětvené zakončení jeleního parohu nejméně s třemi výsadami*
10. bot. *vnitřní květní obal květu, zprav. barevný, skládající se z plátků korunních*
11. kniž. *nejvyšší stupeň něj. konání, úsilí; vyvrcholení, dovršení*: poslední filozofické dílo je korunou jeho tvorby ♦ expr. *nasadit něčemu korunu* (často iron.) *vyvrcholit, dovršit to*
12. stav. *nejvyšší část náspu, vozovky, hráze, přehrady ap.; horní ukončení zdi, viaduktu, mostu*: k. jezu; k. zdiva

¹⁶JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty: studijní text pro distanční studium*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. 125 s. Studijní texty pro distanční studium. ISBN 80-244-1246-2. S. 43

¹⁷KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. 2 sv. ISBN 80-200-0497-1

K již existujícím slovům se tak mohou doplňovat nové významy, proces vzniku těchto významů označuje Jílek ve své lexikologické studijní opoře jako *sémantické tvoření*.¹⁸ Jako typy těchto přenesení pak rozeznává metaforu, metonymii a synekdochu.

2.1.2. Homonymie

Kromě vztahu polysémie, kdy se stejná výrazová forma vztahuje ke dvěma nebo více významům, přičemž jednotlivé významy mají zřetelnou genetickou souvislost, jsou v jazyce časté případy, kdy se stejná výrazová forma vztahuje ke dvěma a více významům, mezi kterými však není žádný genetický vztah. Zde hovoříme o homonymii. Speciálním případem pak jsou homonyma, vzniklá rozpadem polysémie, kdy lze mezi jednotlivými významy slova najít historickou souvislost, z dnešního pohledu však vztah mezi významy již není zřetelný, respektive pro uživatele jazyka není zřejmý.

Homonymní vyjádření mohou být dělena podle více hledisek. Pro účely naší práce využijeme dělení Příruční mluvnice češtiny¹⁹ a budeme diferencovat úplnou/částečnou homonymii a vymezíme termín paronymie. Homonyma mohou být:

- **úplná**

V případě úplné homonymie se slova shodují ve všech gramatických tvarech, v českém jazyce můžeme uvést příklad raketa (zařízení k letu do vesmíru) a raketa (sportovní pálka k odbíjení).

- **částečná**

Shoda existuje jen v některých gramatických aspektech. Například slovo *los* ve významu zvířete má tvary mužského rodu životného, deklinačního vzoru pán, narodil od slova *los* ve významu poukázky do loterie, které má tvary mužského rodu neživotného, deklinačního vzoru hrad.

Specifickým typem je pak **homonymie vzniklá rozpadem polysémie**. Hovoří se o ní v případě, kdy se významová užití slova natolik vzdálí, že již není patrný blízký vztah mezi nimi. Vývojový vztah je nezřetelný a vzniká tzv. *homonymický šev*. Toto vzdálení významových souvislostí demonstrujeme na příkladu slova *prát* ve významu bít se a *prát* ve významu zbavovat špíny. Tyto dva významy dříve úzce souvisely, protože prádlo se čistilo

¹⁸JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty: studijní text pro distanční studium*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. 125 s. Studijní texty pro distanční studium. ISBN 80-244-1246-2. S. 43

¹⁹KARLÍK, Petr a kol. *Příruční mluvnice češtiny*. Vyd. 2., opr. [i.e. 4. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012. 799 s. ISBN 978-80-7106-624-8.

fyzickým tlčením dřevěnou plácačkou.²⁰ Nelze tedy (ze synchronního pohledu) uvažovat o problematice polysémie.

K druhým ze specifických typů homonymie lze zařadit tzv. *nepravá homonyma*. V odborné literatuře²¹ jsou definována jako **homofona**, tedy zvukově shodné, ale graficky odlišné jednotky. V uvedené literatuře jsou uvedeny příklady *pysk – pisk, zdravý – zdraví, vížka – výška, plůdky – plůtky, dospívat – dozpívat, zeď – zeť, most – Most, obět – oběd, mýt – mít, dup – dub*. Druhým typem nepravých homonym jsou pro češtinu méně typická **homografa**. Jedná se o jednotky graficky shodné, ale zvukově odlišné. Například *panický* (souvislost se slovem panika) a *panický* (ve vztahu ke slovu panic). Jílek²² k nepravým homonymům řadí také mezislovní homonyma, která jsou na jedné straně tvořena slovním spojením (oddělenými do dvou grafických slov) a na straně druhé slovem jedním. Příkladem nám mohou být dvojice homografa *dohry – do hry; máti – má ti* a další.

2.1.3. Paronymie

K problematice homonymie má blízko *paronymie*. Jedná se o jev, kdy jsou slova formálně podobná, ale významově zcela odlišná. Pro tato slova můžeme v odborné literatuře nalézt také termín *pseudohomonyma*. Jak uvádí Příruční mluvnice češtiny, homonyma a paronyma dělají problémy zejména cizincům, jako příklad uvádí řadu: *milý, milí, myly, myli, mílí, míli, mýlí*.²³ V akademickém slovníku cizích slov nacházíme obdobný pohled na problematiku: „Paronymie je vztah mezi jazykovými jednotkami založený na formální, zpravidla fonetické podobnosti a významové odlišnosti.“²⁴ Definice by se tedy dala využít na příkladu dvojic slov *letní - lední, standardní - standartní* nebo *povědomí - podvědomí*.

²⁰KARLÍK, Petr a kol. *Příruční mluvnice češtiny*. Vyd. 2., opr. [i.e. 4. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012. 799 s. ISBN 978-80-7106-624-8. S. 51.

²¹Srov. JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty: studijní text pro distanční studium*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. 125 s. Studijní texty pro distanční studium. ISBN 80-244-1246-2. S. 43; KARLÍK, Petr a kol. *Příruční mluvnice češtiny*. Vyd. 2., opr. [i.e. 4. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012. 799 s. ISBN 978-80-7106-624-8.

²²JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty: studijní text pro distanční studium*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1246-2. S. 44

²³KARLÍK, Petr a kol. *Příruční mluvnice češtiny*. Vyd. 2., opr. [i.e. 4. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012. 799 s. ISBN 978-80-7106-624-8.. S. 91

²⁴KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. 2 sv. ISBN 80-200-0497-1. Heslo: paronymie

2.2 Zrádná slova

Homonymie a paronymie fungují nejen v rámci jednoho jazyka, jejich výskyt je možné zaznamenat i mezi dvěma a více jazyky. V takovém případě hovoříme o tzv. *mezijazykové homonymii a paronymii*. Při bližším pohledu na problematiku mezijazykové homonymie narážíme, podobně jak je výše uvedeno u definování oboru lexikologie, na široké spektrum termínů a označení. Termínem *zrádná slova*, který bývá v českém prostředí spojován se jménem především Edvarda Lotka a jeho publikací *Zrádná slova v polštině a češtině*,²⁵ jsou obvykle označována ta slova, která znějí ve dvou jazycích po formální stránce shodně (nebo podobně), ale významově se liší.

U jazyků geneticky vzdálených se často mezijazyková homonymie týká slov mezinárodních. Jazykovědec Josef Hladký srovnává homonyma v češtině a angličtině a jako příklad (v publikaci *Zrádná slova v angličtině*²⁶) uvádí anglické *sympathy*, tedy soucítění s trpícím ve srovnání s českým *sympatie*, které překládáme jako citový poměr, náklonnost v příjemné situaci. Naopak tomu bývá u jazyků geneticky příbuzných. Zde může docházet k *mezijazykové interferenci* mezi slovy domácími, ať už stylově neutrálními nebo stylově příznakovými. Můžeme tvrdit, že množství zrádných slov je přímo úměrné genetické příbuznosti srovnávaných jazyků.²⁷ Edvard Lotko dále ve své publikaci konstatuje, že příbuzné jazyky fungují stejným způsobem jako různé odstíny téže barvy, proto musí mít překladatel nebo tlumočník zvlášť vytříbený cit pro onu „barevnost“.²⁸

V českém jazykovém prostředí se můžeme setkat s následujícími termíny, týkajícími se problematiky negativní jazykové interference. Termín *zrádná slova* používají především jazykovědci Edvard Lotko, Josef Hladký, Otomar Radina. Posledně jmenovaný se ve svém odborném působení zaměřuje na danou problematiku v publikaci *Zrádná slova ve francouzštině*.²⁹ V odborné literatuře se však setkáváme také s termíny *falešní přátelé překladatele*, *mezijazyková homonymie a paronymie* či *negativní mezijazykový transfer*.

²⁵ LOTKO, Edvard. *Zrádná slova v polštině a češtině: Určeno pro stud. polonistiky a bohemistiky*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1987. 53 s.

²⁶ HLADKÝ, Josef. *Zrádná slova v angličtině*. 2., dopl. vyd. Praha: SPN, 1996. 187 s. Odborná literatura pro učitele. ISBN 80-04-26137-X. S. 28

²⁷ LOTKO, Edvard. *Zrádná slova v polštině a češtině: Určeno pro stud. polonistiky a bohemistiky*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1987. S. 9

²⁸ Tamtéž, s. 10.

²⁹ RADINA, Otomar. *Zrádná slova ve francouzštině*. 5. vyd. Praha: SPN, 1996, ©1978. 214 s. Odborná literatura pro učitele. ISBN 80-04-26644-4.

Edvard Lotko k pluralitě pojmenování píše: „V polštině se používá kromě výše zmiňovaných *zrádných slov* také spojení *falszywi przyjaciele tłumacza*, které vychází z francouzského pojmenování *flaux amis du traducteur*, kterým se mimo jiné inspirovala i čeština (*falešní přátelé překladatele*) nebo němčina (*falsche Freunde des Übersetzers*).“³⁰ Pro potřeby naší práce se přidržíme definice, prezentované Edvardem Lotkem: „Za zrádná slova lze považovat takové lexikální jednotky, které jsou v obou jazycích formálně shodné nebo podobné, ale významově nebo/i stylově odlišné.“³¹

Náš mateřský jazyk je při učení jazyka cizího jistě základní oporou. V mnoha případech však může být právě náš subjektivní pohled na cizí jazyk překážkou k jeho dokonalému zvládnutí. Mylné přenášení návyků z mateřštiny do cizího jazyka označujeme jako *negativní mezijazykový transfer*. Jak uvádí publikace Didaktika cizích jazyků,³² tento jev se dá vysvětlit faktem, že mateřský jazyk jako systém vyjadřovacích prostředků máme po mnohaletém užívání zcela zafixován. Jak je dále uvedeno, pro úspěch ve výuce je nutný neustálý zřetel k negativnímu transferu, resp. k jevům, kterým působí žákům potížena základě interferenčních vlivů.³³ Vyjma negativního transferu se při učení cizího jazyka setkáváme také s *pozitivním transferem*, například v rámci slovanských jazyků je časté alespoň částečné porozumění psaného textu a mluveného projevu. Dle vyjádření několika profesionálních překladatelů mezi slovanskými jazyky a s přihlédnutím k odborné literatuře soudím, že zrádná slova mohou komplikovat práci i zkušeným překladatelům. Při užívání blízké příbuzných jazyků (jak tomu u češtiny a bulharštiny bezpochyby je) dochází často k rušivému pronikání slov z jednoho jazyka do druhého.

³⁰ LOTKO, Edvard. Zrádná slova v polštině a češtině: Určeno pro stud. polonistiky a bohemistiky. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1987. S. 7

³¹ Tamtéž, s. 9.

³² HENDRICH, Josef et al. Didaktika cizích jazyků: celost. vysokošk. učebnice pro stud. filozof. a pedagog. fakult. 1. vyd. Praha: SPN, 1988. 498 s. Učebnice pro vys. školy.

³³ Tamtéž, s. 47.

3. Bulharští imigranti

Podle údajů Českého statistického úřadu v České republice žije trvale 7 774 osob s bulharským státním občanstvím³⁴ a 5 405 lidí se přihlásilo k bulharštině jako mateřskému jazyku. Při předchozím sčítání v roce 2001 bylo zaevidováno celkem 4 363 lidí s bulharským státním občanstvím. Jak vyplývá ze statistik a průběžně aktualizovaných informací³⁵ Českého statistického úřadu je již od roku 2000 zaznamenán přetrvávající nárůst bulharských přistěhovalců do České republiky. Do statistik jsou ovšem zaneseni jen lidé s bulharským občanstvím, kteří jsou zaevidováni ve státních orgánech cizinecké policie. Není tudíž možné zjistit přesný počet lidí, hlásících se k bulharské národnosti. Jedním z důvodů neexistujících statistik může být také antidiskriminační opatření vlády, jak uvádí Rumyana Georgieva ve své publikaci *Bulhaři v Čechách*.³⁶

3.1 Bulharská menšina v České republice

Mezi bulharskými přistěhovalci procentuálně převažují muži nad ženami. Tato tendence je pro bulharské imigranty typická již od prvních příchodů na Československé území. Větší příliv bulharských imigrantů mužského pohlaví je pravděpodobně spojen s genderovými prioritami role muže, který je (dle tradičního vnímání jeho postavení v rodině) zavázán finančně zajistit svoji rodinu.³⁷ Ve velkém množství případů tak do ČR přichází nejdříve muž a až později za ním v některých případech přicházejí ostatní členové rodiny. Mezi hlavní motivace k migraci do České republiky patří především ekonomická situace v Bulharsku, vysoká nezaměstnanost a velké sociální rozdíly mezi jednotlivými vrstvami společnosti, nedostatečné platební ohodnocení za odvedenou práci, nevhodné pracovní poměry, korupce, nedůvěra ke státním orgánům, nedostatečné právní zastání i situace ve zdravotnictví a vysoké ceny léků.³⁸

³⁴Údaj je aktuální ke dni 26. 3.2011 a vychází ze sčítání lidí, domů a bytů, realizované Českým statistickým úřadem. Základní výsledky. Český statistický úřad [online]. 2012 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/sldbvo>

³⁵Cizinci podle typu pobytu, pohlaví a státního občanství. *Český statistický úřad* [online]. 2012 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/660051D016/>

³⁶GEORGIEVA, Rumyana. *Bulhaři v Čechách: kulturní charakteristiky, imigrační proces a společenská integrace v současné době*. 1. vyd. Praha: FHS UK, 2011. 177 s. ISBN 978-80-87398-16-6.

³⁷ Tamtéž, s. 40.

³⁸LINDOVÁ, Jitka. *Kultura bulharské menšiny v České republice ve vztahu k většinové české populaci*. Praha, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. S. 18

Osídlení Bulharů je rozděleno do různých lokalit České republiky. Během řízení migrace v letech 1946—1950 a v roce 1957 byla velká část Bulharů (v té době nejčastěji zemědělských dělníků) usazována do vesnic v pohraničních oblastech. V současnosti dávají imigranti z Bulharska přednost životu ve větších městech.³⁹ Jak vyplývá z údajů Českého statistického úřadu, nejvyšší koncentrace Bulharů je v Praze, Brně, Ostravě a Plzni. Nejvyšší procentuální zastoupení bulharské menšiny ve sčítání lidu v roce 2011 bylo zjištěno nově v obci Žernov (okr. Semily), kde dosahuje hodnot okolo 7 %, dále v obci Klíčany (okr. Praha-východ), kde bulharští imigranti zastupují celkem tři procenta obyvatelstva.⁴⁰ Počet lidí, kteří se přihlásili k bulharské národnosti jako druhé, však není k dispozici.

3.2 Identita Bulharů v České republice

Dle studie Rumyany Georgievovy jsou do paradigmatu kulturní identity Bulharů zahrnovány ještě balkánská, slovanská a evropská identita. Primární a zcela dominující je však identita bulharská, která není v rozporu s ostatními. Všechny tyto dotyčné identity jsou latentně přítomné ve vědomí Bulharů a jejich projev podmíněčně a příležitostně souvisí se situací.⁴¹ Zároveň ale dodává, že snaha o integraci mezi českou majoritní populací je vysoká. Prožívání vlastní kultury a zvyků se pak soustřeďuje především do soukromí. Dle množství a charakteru veřejných kulturních aktivit lze ale usoudit, že v bulharské komunitě panuje výrazná snaha o zprostředkování bulharské kultury české veřejnosti. Výstavy, filmová promítání i oslavy významných svátků jsou určeny nejen Bulharům žijícím v České republice, ale i rodilým Čechům, kteří projeví o bulharskou kulturu zájem.

Za jeden ze základních symbolů identity bývá považován jazyk. Přestože se mnozí bulharští imigranti naučí komunikovat plynule česky, je obvyklé, aby v rámci bulharské komunity využívali k dorozumění spíše mateřský jazyk. Kontakt mezi Bulhary a většinovou společností zprostředkovává mimo jiné Bulharská základní škola a gymnázium Dr. Petra Berona, sídlící v Rychtářské ulici v Praze. Ta byla založena roku 1948, v současnosti ji navštěvuje 120 žáků a studentů. V době svého založení nesla jméno socialistického vůdce Georgi Dimitrova. Od roku 1996 však nese jméno bulharského obrozence a učitele Petra Berona. Přestože

³⁹ GEORGIEVA, Rumyana. *Bulhaři v Čechách: kulturní charakteristiky, imigrační proces a společenská integrace v současné době*. 1. vyd. Praha: FHS UK, 2011. 177 s. ISBN 978-80-87398-16-6. S. 41

⁴⁰ Veřejná databáze. Český statistický úřad [online]. 2015 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/uvod.jsp>

⁴¹ GEORGIEVA, Rumyana. *Bulhaři v Čechách: kulturní charakteristiky, imigrační proces a společenská integrace v současné době*. 1. vyd. Praha: FHS UK, 2011. ISBN 978-80-87398-16-6. S. 94

v bulharském systému školství funguje výuka ve dvou směnách, ve škole Dr. Petra Berona probíhá pouze jednosměnná výuka, a to v českém a anglickém jazyce. Školu navštěvují především děti Bulharů, kteří plánují návrat do země původu a nechtějí, aby jejich děti ztratily kontakt s bulharským prostředím, probíranou látkou a formou výuky. Školu navštěvují ale také děti Bulharů trvale žijících v České republice, zároveň je škola určena i dětem jiných národností.⁴² Jedním z cílů školy je také uchování tradičního bulharského folkloru a rozvoj studentů v oblasti hudby, umění a sportu.

3.3 Kultura imigrantů a občanská sdružení

Mohlo by se zdát, že je Bulharsko a bulharská kultura Čechům relativně známá například z důvodu obliby cestování k Černému moři. Jak ale uvádí Jitka Lindová ve své diplomové práci: „Cestování do bulharských turisticky oblíbených letovisek přibližuje Bulharsko většímu množství Čechů, avšak pouze omezeným a jednostranným způsobem, a může tak vést k vytváření zkreslených představ o skutečném charakteru této kultury.“⁴³

Dodržování tradic a zvyků je v Bulharsku silně zakořeněno, stejně jako výrazná identifikace s vlastní kulturou. Prožívání oslav a tradic může být v novém prostředí ještě intenzivnější, než v zemi původní. Bulharské svátky, slavené Bulhary na území České republiky jsou velmi kontaktní a vyznačují se svojí otevřeností vůči majoritní společnosti. Svátky a oslavy ale také představují příležitost k setkávání v rámci samotné komunity Bulharů. Především ve větších městech České republiky pak mají Bulhaři možnost setkávat se u pravidelných akcí a oslav, pořádaných bulharskými občanskými sdruženími a spolky.

3.3.1 Bulharský kulturní institut

Bulharský kulturní institut v Praze je oficiální kulturní institucí Bulharské republiky u nás. Je součástí sítě zahraničních Kulturních institutů spadajících pod bulharské Ministerstvo kultury. Jeho cílem je především organizace kulturního života pro bulharské imigranty. Přestože sídlí v Praze, pořádá kulturní a osvětové akce po celém území České republiky.⁴⁴

⁴² *Bulharská základní škola a gymnázium Dr. Petra Berona*. In: [online] 2013 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.bgschool.eu/>

⁴³ LINDOVÁ, Jitka. *Kultura bulharské menšiny v České republice ve vztahu k většinové české populaci*. Praha, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. S. 20

⁴⁴ O nás. *Bulharský kulturní institut* [online]. 2014 [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://www.bki.cz/about/>

3.3.2 Zaedno

Občanské sdružení Zaedno organizuje kulturní, informační, vzdělávací a zábavní akce s bulharskou a multikulturní tematikou, na kterých prezentuje rozmanitost bulharské a balkánské kultury. Pořádá například výstavy, taneční semináře, přednášky, kurzy a kulturně-společenská setkání.⁴⁵ Jednou z každoročně pořádaných akcí je také oslava Dne Svatého Trifona, patrona vinařů a dobré úrody. Slaví se 14. února. V Praze bulharská menšina každoročně oslavuje svátek Trifona Zarezana na stejnojmenné společenské akci, která je z části financována i ze státních dotací, určených k pořádání kulturních akcí národnostních menšin.⁴⁶

3.3.3 Vazražďane

Cílem občanského sdružení Vazražďane je uchování a rozvíjení bulharských tradic, prezentování bulharské kultury a zlepšení vzájemné informovanosti a komunikace mezi menšinou a majoritní společností. Jednou z akcí skupiny je Den bulharské kultury, jejímž cílem je prezentace bulharské kultury širokému spektru české populace. Založení sdružení spadá do roku 2001. O rok později sdružení otevřelo také sobotní školu „Čtu, píšu a mluvím bulharsky,“ dotovanou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Každé dva měsíce vychází také časopis *Balgari*, který informuje o aktuálním dění v bulharské komunitě, důležitých politických a kulturních událostech.⁴⁷ Vychází v bulharštině a přispívá tak k udržování aktivní znalosti bulharštiny v českém jazykovém prostředí. Průměrný náklad je tisíc kusů a je rozšiřován formou volného prodeje – např. na katedře bulharistiky Univerzity Karlovy, na Bulharské základní škole a na Velvyslanectví Bulharské republiky v ČR.

3.3.4 Pirin

Občanské sdružení Pirin byl založen v roce 2001 jako soubor lidových bulharských tanců. Skupina navazuje na tradici tanečního souboru, který působil v Brně v 50. a 60. letech. Členy souboru jsou nejen Bulhaři a potomci smíšených manželství, ale i Češi a Slováci, kteří se zajímají o bulharskou kulturu a folklór.⁴⁸ Pirin se v projektu „Uchování bulharských lidových tradic a tanců“ zaměřuje prostřednictvím činnosti souboru na bulharské lidové tance, uchování, rozvíjení a prezentaci bulharských kulturních tradic.

⁴⁵ *Zaedno* [online]. 2012 [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: www.zaedno.org

⁴⁶ Každoročně vydává Úřad vlády České republiky Zprávu o stavu národnostních menšin. V současnosti je nejaktualnějším dostupným materiálem zpráva za rok 2013, z níž vyplývá, kterým kulturním aktivitám byly za rok 2013 přiděleny státní dotace. Viz http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/aktuality/iii_zprava_2013_tiskarna.pdf

⁴⁷ *Vazražďane. Balgari* [online]. 2013 [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://www.blgari.eu/pages/vazrazdane.html>

⁴⁸ *Pirin* [online]. 2013 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://www.pirin.cz/>

3.4. Bulharština

Bulharština (Българският език) reprezentuje indoevropský jazyk, řadí se k jihoslovanské jazykové větvi. Jedná se o oficiální jazyk Bulharské republiky a jeden z dvaceti tří oficiálních jazyků Evropské unie. Dle Akademického slovníku cizích slov je bulharština užívána též menšinami v bývalé Jugoslávii, Rumunsku a v bývalém Sovětském svazu.⁴⁹ Bulharština má ze všech slovanských jazyků nejdelší dobu psanou formu. Její historii obvykle lingvisté⁵⁰ dělí do čtyř skupin. První skupina zahrnuje období od osídlování Balkánu (5.—7. století), z jazykového hlediska lze k tomuto období zařadit praslovanštinu. Konec dané éry datujeme do období příchodu soluňských bratří Cyrila a Metoděje. Druhým obdobím historie bulharštiny je starobulharština (9.—11. století), později přecházející do období střední bulharštiny (12.—15. století) a za moderní bulharštinu, tedy čtvrtou etapu vývoje jazyka, jazykovědci považují období od 16. století, přičemž dnešní pravopis byl ustálen v 19. století. Takzvaný novobulharský knižní jazyk (Новобългарският книжовен език) se ustálil v letech 1860—1870, před tímto obdobím byl bulharský spisovný jazyk typický svojí dialektickou rozmanitostí a nesystematickou charakteristikou spisovnosti. V rámci poslední etapy vývoje bývají diferencovány další podskupiny. První z nich zahrnuje období do osvobození Bulharska z osmanské nadvlády roku 1911. Druhá podskupina končí 9. září 1944 politickým převratem v zemi, kdy proběhl tzv. „Деветосептемврийският преврат“. Třetím a posledním obdobím pak bývá vyčleňována doba od této revoluce doposud.⁵¹ Podobně jako všichni východní Slované, Srbové či Makedonci, užívají také Bulhaři zvláštní typ písma, tzv. azbuku (respektive cyrilici), která byla v třetím období úprav jazyka zcela přizpůsobena ruské azbuce.⁵²

Bulharština představuje z dnešního pohled deflektivizovaný jazyk, přestože v historii se řadila (společně například s makedonštinou) k flektivním jazykům. K vyjádření určitosti/neurčitosti využívá bulharština postpozitivní členy typu *-ъм*. Stejným způsobem připojovaný člen je typický také pro další země tzv. balkánského jazykového svazu,⁵³ a to makedonštinu,

⁴⁹PETRÁČKOVÁ, Věra a kol. *Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997. 834 s. ISBN 80-200-0607-9.

⁵⁰ Například v publikaci Todorova Vojadžieva - Бояджиев, Тодор и др. *Граматика на съвременния български книжовен език*. Том I. Фонетика. София, Абагар, 1998. С. 29. ISBN 954-584-235-0

⁵¹*Български език (учебник за институтите за начални учители)*. К. Попов, Ст. Стоянов, М. Янакиев, Държавноиздателство „Народнапросвета“, София, 1980 г.

⁵²HORA, Karel a FRINTA, Antonín. *Bulharsko-český slovník*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1959. S. 1047.

⁵³ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda*. Karolinum, Praha 2004. ISBN 80-246-0154-0.

rumunštinu, albánštinu a jihosrbská nářečí. Ze jmenovaných má pak bulharština nejbliže k makedonštině.⁵⁴ Přestože nejsou tyto jazyky geneticky blízce příbuzné, vyznačují se některými společnými jazykovými rysy, vzniklými soužitím obyvatel na Balkánském poloostrově. Mezi tyto znaky patří mimo jiné postpozitivní postavení členu a zánik infinitivu. Ten se v případě bulharštiny vyjadřuje opisně pomocí výrazu *da* a tvaru verba v přítomnosti. Výraz *da* lze dle kontextu považovat za spojku nebo součást analytického tvaru.⁵⁵ Některé zdroje jej definují jako partikuli.⁵⁶ V bulharštině také došlo ke ztrátě pádových koncovek. Z původních sedmi pádů zůstal pouze tvar nominativu a vokativu. Vyjádření jiných pádů je tvořeno pomocí předložek. Bulharština nemá zvláštní tvar pro infinitiv.⁵⁷ Ve slovnících se verba uvádějí v nominativu singuláru přítomnosti.

⁵⁴HORA, Karel et al. *Bulharsko-český slovník = Bългарско-češki rečnik*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1959. S. 104

⁵⁵BLÁHA, Ondřej. Frekvence slovních druhů v češtině, ruštině a bulharštině. In: *Jazyková interakce a jazykové rozhraní a strategie "cutting-edge"*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, s. 20-24.

⁵⁶HORA, Karel et al. *Bulharsko-český slovník = Bългарско-češki rečnik*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1959. Heslo: *da*

⁵⁷Андрейчин, Любомир. *Основна българска граматика*. София. 1978.

4. Metoda výzkumu

Při česko-bulharské komunikaci se mluvčí setkávají s homonymními a paronymními výrazy, které se v obou jazycích objevují a které mohou působit nedorozumění. V češtině a bulharštině lze nalézt několik stovek⁵⁸ těchto výrazů. Problematice tzv. *zrádných slov* se věnuje například Edvard Lotko v publikaci *Zrádná slova v polštině a češtině*.⁵⁹ Sekundární literatura, věnující se této otázce konkrétně u bulharského jazyka, je ale v českém prostředí dle mého soudu nedostatečná, a tudíž jsem se rozhodla uskutečnit výzkum, který by vedl k získání exaktních dat o několika těchto jevech. Výzkum probíhal kvantitativní formou, s využitím dotazníkové metody. Tento způsob získávání informací byl zvolen záměrně, z důvodu lepšího zpracování získaných dat a možnosti oslovit široké spektrum respondentů.

Praktický výzkum probíhal mezi Bulhary žijícími v České republice a uskutečnil se v březnu roku 2015 na území celé České republiky. Zvolila jsem deduktivní metodu zkoumání, při níž je stanovena hypotéza, která je následným výzkumem potvrzena či vyvrácena. Hlavní hypotéza, se kterou ve své práci pracuji, zní: „Bulharští rodilí mluvčí vnímají naučení homonymních a paronymních výrazů jako obtížné a při učení těchto slov v češtině u nich dochází k výraznému zaměňování významů slov.“

4.1. Fáze přípravy dotazníku

Prvotní fází přípravy dotazníku bylo shromažďování materiálu homonym a paronym. Převážná část vybraných slov byla empiricky shromážděna v době mého pobytu v Bulharsku. Při kontaktu s rodilými mluvčími docházelo ke komunikačním šumům způsobenými homonymními tvary v češtině a bulharštině. Dalším zdrojem materiálu byla magisterská práce Michaela Przybylského *Bulharsko-česká mezijazyková homonymie a paronymie*,⁶⁰ ve které shromažďuje homonymní a paronymní substantiva a vytváří jejich slovník.

V druhé fázi přípravy dotazníku byly oba materiály (vlastní seznam homonymních a paronymních tvarů a diplomová práce M. Przybylského) podrobně porovnány. Do užšího

⁵⁸ PRZYBYLSKI, Michal. *Bulharsko-česká mezijazyková homonymie a paronymie (na materiálu substantiv)*. Brno, 2007. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/53241/ff_m_b1/Diplomova_prace_Przybylski.pdf. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Mgr. Elena Krejčová, Ph.D.

⁵⁹ LOTKO, Edvard. *Zrádná slova v polštině a češtině: Určeno pro stud. polonistiky a bohemistiky*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1987. 53 s.

⁶⁰ PRZYBYLSKI, Michal. *Bulharsko-česká mezijazyková homonymie a paronymie (na materiálu substantiv)*. Brno, 2007. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/53241/ff_m_b1/Diplomova_prace_Przybylski.pdf. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Mgr. Elena Krejčová, Ph.D.

zpracování jsem vybrala ty jevy, které považuji za problematické. Blíže se každému jevu věnuji v jedné z kapitol práce. Pro potřeby výzkumu byly vybrány i jiné, než substantivní slovní druhy a zařazeny byly i nespisovné výrazy,⁶¹ které u Przybylského nenalezneme. Do výzkumu jsou přesto zahrnuty, a to z důvodu častého výskytu v každodenním komunikačním procesu, jak jsem měla možnost si empiricky ověřit. Důležitým kritériem výběru také byla snaha o zasažení širokého spektra lexikálních jednotek, které by reprezentativně zastupovaly běžnou interpersonální komunikaci.

Následujícím krokem výzkumu bylo určení cílové skupiny. Při výběru respondentů bylo přihlíženo především k jejich trvalému pobytu v České republice (přičemž je míněno trvalé zdržování se v České republice, nikoliv institut „trvalého pobytu“, jak jej definuje Ministerstvo vnitra České republiky⁶²). Dalším kritériem byla znalost českého jazyka na té úrovni, aby byli tazatelé schopni porozumět otázkám v dotazníku. S výjimkou výše uvedených nebyla kladena další kritéria, která by dále omezovala vzorek výzkumu. Sociodemografické údaje, sloužící k lepšímu rozčlenění a interpretaci výsledků, jsou v dotazníku zařazeny na konec. Jejich cílem je zjistit pohlaví, věkové rozpětí a vzdělání dotazovaných. Jsou doplněny také otázky, týkající se doby pobytu v České republice a způsobu, jakým se dotyční učili český jazyk. Především poslední otázka může být inspirací k dalšímu zkoumání v oblasti vzdělávání cizinců.

Dotazník byl zpracován v on-line podobě za využití google-formuláře, do kterého bylo možné odpovědi zaznamenávat. Jsem si vědoma, že tímto krokem jsou a priori vyloučeni z výzkumu lidé, kteří nemají přístup k počítači nebo internetu. Vzhledem k současnému rozšíření internetového připojení a dostupnosti počítačů ale nepovažuji toto omezení za příliš významné. Elektronické dotazníky jsou ve srovnání s tištěnými jednodušší k rozeslání i následnému zpracování, je také možné oslovit širší spektrum respondentů.

⁶¹ Na příkladu bulh. Зубър, označujícího pilného studenta, který se kvůli přehnané pili dostává do nemilosti spolužáků, srov. česky slang. šprt, SSJČ: *šprt, řidč. šprk, -a m. stud. slang. šprták: nebudeš šplhoun, špicl, ani šprt* (Pujm.); *Česko-bálgarski rečnik: v dva toma* (Sofia, 2002): heslo šprt: зубрач, кълвач. Heslo šprtat se: зубря

⁶² Trvalý pobyt. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2015 [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-trvaly-pobyt.aspx>

4.2. Komentář k dotazníku

Pro přesnější představu o struktuře dotazníku, vybraných jevech i řazení otázek, přikládám níže dotazníkový formulář. Úvodní a závěrečná pasáž obsahují informace, vysvětlující dotazovaným účel výzkumu, instrukce k vyplnění a kontakt na tazatelku. Předpokládá se, že výzkumu se z většiny zúčastní lidé, kteří se studiem jazyka profesně nezabývají, a proto jsou voleny ne odborné lexikální prostředky. Příložený dotazník je graficky upraven pro potřeby textového procesoru Microsoft Word a není určen pro zaznamenávání odpovědí. Totožný formulář byl pro respondenty přístupný v on-line podobě.⁶³

⁶³ BRAUNEROVÁ, Magdalena. *Pletou se slova, která znějí v bulharštině a češtině stejně?* Výzkumný dotazník.[online]. 2015 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://goo.gl/forms/ILpEJjTPhH>

4.3. Dotazník „Pletou se slova, která znějí v bulharštině a češtině stejně?“

Dobrý den,

dovoluji si Vás oslovit s prosbou o vyplnění krátkého dotazníku. Jmenuji se Magdalena Braunerová, studuji na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci a v rámci své bakalářské práce se zaměřuji na **český jazyk ve vztahu k bulharštině**. Jistě jste se jako **bulharští rodilí mluvčí** setkali při učení češtiny se slovy, která znějí stejně jako v bulharštině. Možná jste se podivili nad rozdílným významem slov „направо“ a „napravo“ nebo vás zarazil rozdíl mezi slovy „ужас“ v bulharštině a „úžasný“ v češtině. Právě na tato slova se zaměřuje tento krátký dotazník.

Prosím, pokuste si vzpomenout na období, kdy jste se **učili český jazyk**. V dotazníku po úvodních otázkách následují dvojice slov, které se mohou při učení plést, protože **znějí stejně** (nebo velmi podobně) v obou jazycích. Ke každé takové dvojici jsou přiřazeny dvě otázky. V první prosím označte, zda významu slov dobře rozumíte. V druhé otázce pak prosím vyznačte, zda se Vám slova při učení pletla, nebo Vám naopak učení češtiny usnadňovala. Účelem dotazníku je zjistit, jestli Vám při učení českého jazyka pomohlo, že stejně znějící slovo existuje v bulharštině, nebo Vás naopak mátl jeho jiný a nový význam.

Vaše zkušenost je pro nás velmi cenná a může nám pomoci při zkoumání česko-bulharských jazykových vztahů. Vyplnění dotazníku by mělo trvat maximálně 5—10 min. Vaše osobní údaje budou využity pouze pro vědecké účely a nebudou poskytnuty k žádnému dalšímu zpracování.

Instrukce k vyplnění dotazníku:

Následující dotazník obsahuje tzv. uzavřené otázky i tzv. otevřené otázky

- U uzavřených otázek je potřeba označit tu odpověď, kterou považujete za **nejvhodnější**.
- Pokud nepovažujete žádnou z uvedených variant odpovědí za **nejvhodnější**, označte tu, která je podle Vás **nejméně nevhodná**.
- Není-li uvedeno jinak, označte prosím **pouze jednu variantu odpovědi**.
- Na otevřenou otázku prosím odpovězte vlastními slovy.

Děkuji za Váš čas a Vaši ochotu zúčastnit se výzkumu.

I. Jak byste ohodnotil/a svoji znalost českého jazyka?

český jazyk ovládám velmi dobře	český jazyk ovládám spíše dobře	český jazyk ovládám spíše špatně	český jazyk ovládám velmi špatně
1	2	3	4

ЧЕШЕ СЕ – ЧЕШЕ СЕ

1. Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

Velmi dobře

Spíše dobře

Spíše špatně

Velmi špatně

NEUMÍM POSOUDIT

2. Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „ЧЕШЕ СЕ“ v češtině

1 = velmi snadné a 5 = velmi obtížné

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1

2

3

4

5

3. Nyní označte na stupnici, nakolik Vám při tom, kdy jste se učili významu slova „ЧЕШЕ СЕ“ v češtině mátl jeho význam v bulharštině

1 = vůbec mě nemátl a 5 = velmi mě mátl.

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1

2

3

4

5

БОЛЕКТ – БОЛЕСТ

1. Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

- Velmi dobře
 Spíše dobře
 Spíše špatně
 Velmi špatně

NEUMÍM POSOUDIT

2. Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „BOLEST“ v češtině

1 = velmi snadné a 5 = velmi obtížné

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

3. Nyní označte na stupnici, nakolik Vám při tom, kdy jste se učili významu slova „BOLEST“ v češtině mátl jeho význam v bulharštině

1 = vůbec mě nemátl a 5 = velmi mě mátl.

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

УЖАК – УЖАС

1. Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

- Velmi dobře
 Spíše dobře
 Spíše špatně
 Velmi špatně

NEUMÍM POSOUDIT

2. Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „УЖАС“, resp. „УЖАСНЫЙ“ v češtině

1 = velmi snadné a 5 = velmi obtížné

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

3. Nyní označte na stupnici, nakolik Vám při tom, kdy jste se učili významu slova „УЖАС“, resp. „УЖАСНЫЙ“ v češtině mátl jeho význam v bulharštině, 1 = vůbec mě nemátl a 5 = velmi mě mátl.

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

KOCA – KOSA

1. Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

- Velmi dobře
 Spíše dobře
 Spíše špatně
 Velmi špatně

NEUMÍM POSOUDIT

2. Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „KOSA“ v češtině 1 = velmi snadné a 5 = velmi obtížné

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

3. Nyní označte na stupnici, nakolik Vám při tom, kdy jste se učili významu slova „KOSA“ v češtině mátl jeho význam v bulharštině, 1 = vůbec mě nemátl a 5 = velmi mě mátl.

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

ДИВАК – DIVÁK

1. Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

- Velmi dobře
 Spíše dobře
 Spíše špatně
 Velmi špatně

NEUMÍM POSOUDIT

2. Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „DIVÁK“ v češtině 1 = velmi snadné a 5 = velmi obtížné

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

3. Nyní označte na stupnici, nakolik Vám při tom, kdy jste se učili významu slova „DIVÁK“ v češtině mátl jeho význam v bulharštině, 1 = vůbec mě nemátl a 5 = velmi mě mátl.

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

ГОДИНА – HODINA

1. Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

- Velmi dobře
 Spíše dobře
 Spíše špatně
 Velmi špatně

NEUMÍM POSOUDIT

2. Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „HODINA“ v češtině

1 = velmi snadné a 5 = velmi obtížné

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

3. Nyní označte na stupnici, nakolik Vám při tom, kdy jste se učili významu slova „HODINA“ v češtině mátl jeho význam v bulharštině, 1 = vůbec mě nemátl a 5 = velmi mě mátl.

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

ЗУБЪР - ZUBR

1. Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

- Velmi dobře
 Spíše dobře
 Spíše špatně
 Velmi špatně

NEUMÍM POSOUDIT

2. Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „ZUBR“ v češtině, 1 = velmi snadné a 5 = velmi obtížné

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

3. Nyní označte na stupnici, nakolik Vám při tom, kdy jste se učili významu slova „ZUBR“ v češtině mátl jeho význam v bulharštině, 1 = vůbec mě nemátl a 5 = velmi mě mátl.

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

BOHI – VONÍ

1. Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

- Velmi dobře
 Spíše dobře
 Spíše špatně
 Velmi špatně

NEUMÍM POSOUDIT

2. Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „VONÍ“ v češtině, 1 = velmi snadné a 5 = velmi obtížné

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

3. Nyní označte na stupnici, nakolik Vám při tom, kdy jste se učili významu slova „VONÍ“ v češtině mátl jeho význam v bulharštině, 1 = vůbec mě nemátl a 5 = velmi mě mátl.

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

IIAK – PAK

1. Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

- Velmi dobře
 Spíše dobře
 Spíše špatně
 Velmi špatně

NEUMÍM POSOUDIT

2. Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „PAK“ v češtině 1 = velmi snadné a 5 = velmi obtížné.

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

3. Nyní označte na stupnici, nakolik Vám při tom, kdy jste se učili významu slova „PAK“ v češtině mátl jeho význam v bulharštině, 1 = vůbec mě nemátl a 5 = velmi mě mátl.

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

ПОЗОП – POZOR

1. Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

- Velmi dobře
 Spíše dobře
 Spíše špatně
 Velmi špatně

NEUMÍM POSOUDIT

2. Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „POZOR“ v češtině 1 = velmi snadné a 5 = velmi obtížné

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

3. Nyní označte na stupnici, nakolik Vám při tom, kdy jste se učili významu slova „POZOR“ v češtině mátl jeho význam v bulharštině, 1 = vůbec mě nemátl a 5 = velmi mě mátl.

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

CKOPO – SKORO

1. Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

- Velmi dobře
 Spíše dobře
 Spíše špatně
 Velmi špatně

NEUMÍM POSOUDIT

2. Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „SKORO“ v češtině

1 = velmi snadné a 5 = velmi obtížné

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

3. Nyní označte na stupnici, nakolik Vám při tom, kdy jste se učili významu slova „SKORO“ v češtině mátl jeho význam v bulharštině, 1 = vůbec mě nemátl a 5 = velmi mě mátl.

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

БЕЗЦЕНЕН – BEZCENNÝ

1. Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

- Velmi dobře
 Spíše dobře
 Spíše špatně
 Velmi špatně

NEUMÍM POSOUDIT

2. Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „BEZCENNÝ“ v češtině

1 = velmi snadné a 5 = velmi obtížné

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

3. Nyní označte na stupnici, nakolik Vám při tom, kdy jste se učili významu slova „BEZCENNÝ“ v češtině mátl jeho význam v bulharštině, 1 = vůbec mě nemátl a 5 = velmi mě mátl.

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

БРЪЗО – BRZO

1. Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

- Velmi dobře
 Spíše dobře
 Spíše špatně
 Velmi špatně

NEUMÍM POSOUDIT

2. Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „BRZO“ v češtině 1 = velmi snadné a 5 = velmi obtížné

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

3. Nyní označte na stupnici, nakolik Vám při tom, kdy jste se učili významu slova „BRZO“ v češtině mátl jeho význam v bulharštině, 1 = vůbec mě nemátl a 5 = velmi mě mátl.

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

ЧАС – ČAS

1. Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

- Velmi dobře
 Spíše dobře
 Spíše špatně
 Velmi špatně

NEUMÍM POSOUDIT

2. Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „ČAS“ v češtině
1 = velmi snadné a 5 = velmi obtížné

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

3. Nyní označte na stupnici, nakolik Vám při tom, kdy jste se učili významu slova „ČAS“ v češtině mátl jeho význam v bulharštině, 1 = vůbec mě nemátl a 5 = velmi mě mátl.

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

НАПРАВО – NAPRAVO

1. Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

- Velmi dobře
 Spíše dobře
 Spíše špatně
 Velmi špatně

NEUMÍM POSOUDIT

2. Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „NAPRAVO“ v češtině
1 = velmi snadné a 5 = velmi obtížné

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

3. Nyní označte na stupnici, nakolik Vám při tom, kdy jste se učili významu slova „NAPRAVO“ v češtině mátl jeho význam v bulharštině, 1 = vůbec mě nemátl a 5 = velmi mě mátl.

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

ФЕН – FÉN

1. Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

- Velmi dobře
 Spíše dobře
 Spíše špatně
 Velmi špatně

NEUMÍM POSOUDIT

2. Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „FÉN“ v češtině
1 = velmi snadné a 5 = velmi obtížné

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

3. Nyní označte na stupnici, nakolik Vám při tom, kdy jste se učili významu slova „FÉN“ v češtině mátl jeho význam v bulharštině, 1 = vůbec mě nemátl a 5 = velmi mě mátl.

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

ФЛАШКА – FLAŠKA

1. Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

- Velmi dobře
 Spíše dobře
 Spíše špatně
 Velmi špatně

NEUMÍM POSOUDIT

2. Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „FLAŠKA“ v češtině
1 = velmi snadné a 5 = velmi obtížné

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

3. Nyní označte na stupnici, nakolik Vám při tom, kdy jste se učili významu slova „FLAŠKA“ v češtině mátl jeho význam v bulharštině, 1 = vůbec mě nemátl a 5 = velmi mě mátl.

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

ПОДВОДНИЦА – PODVODNICE

1. Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

- Velmi dobře
 Spíše dobře
 Spíše špatně
 Velmi špatně

NEUMÍM POSOUDIT

2. Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „PODVODNICE“ v češtině

1 = velmi snadné a 5 = velmi obtížné

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

3. Nyní označte na stupnici, nakolik Vám při tom, kdy jste se učili významu slova

„PODVODNICE“ v češtině mátl jeho význam v bulharštině, 1 = vůbec mě nemátl a 5 = velmi mě mátl.

Můžete označit pouze jednu možnost odpovědi

1 2 3 4 5

Pět otázek na závěr:

1. *Jaké je Vaše pohlaví?*

- muž
- žena

2. *Jaký je Váš věk?*

- 0—14 let
- 15—24 let
- 25—65 let
- 66 a více let

3. *Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?*

- bez vzdělání
- základní
- střední odborné bez maturity
- střední odborné s maturitou
- vyšší odborné
- bakalářské / magisterské
- doktorské

4. *Jak dlouho žijete v České republice?*

- méně než 3 měsíce
- 3—12 měsíců
- 1—2 roky
- 3—5 let
- 6—10 let
- více než 10 let

5. *Jakým způsobem jste se učil/a český jazyk? (můžete zatrhnout i více možností)*

- sám/sama s pomocí internetu nebo s učebnicí pro samouky
- od přátel, známých, rodiny
- navštěvoval/a jsem jazykový kurz (v Bulharsku)
- navštěvoval/a jsem jazykový kurz (v České republice)
- cíleně jsem se jazyk neučil/a
- jinak (prosím, doplňte jak):
.....

Děkuji za vyplnění dotazníku, sloužícího k výzkumu česko-bulharských jazykových vazeb. Pokud byste se chtěli zeptat na detaily výzkumu nebo měli s vyplňováním dotazníku problém, prosím, kontaktujte mě na mailové adrese **magdalen.brauner@seznam.cz**.

Přeji Vám pěkný den, Magdalena Braunerová

5. Praktická část

V dotazníkovém výzkumu bylo získáno celkem 67 odpovědí rodilých bulharských mluvčích, žijících na území České republiky. Následující zpracování vychází z analýzy těchto odpovědí. Veškerá data, která byla při výzkumu zjištěna, jsou k dispozici v příloze práce a mohou být inspirací k dalšímu zpracování či výzkumu. Z výsledků by se mohlo při prvním pohledu zdát, že respondenti neměli velké obtíže s učením významů českých slov a česká homonymní slova se jim s bulharskými nepletla. Z dat ale také vyplývají jisté nuance mezi jednotlivými dvojicemi slov, na které se budu snažit poukázat následujícím přehledem. Pro lepší orientaci v získaných datech jsem slova zařadila do skupin, které jsou jedním či více faktory charakteristické.

5.1. Homonymní a paronymní dvojice slov využitě v dotazníku

V následujícím seznamu jsou představeny dvojice slov, využitě v dotazníku jako reprezentativní vzorky homonymních vyjádření v česko-bulharské komunikaci. Jako výchozí zdroje překladu a výkladu slov byl použit Bulharsko-český slovník Karla Hory a kolektivu⁶⁴ a pro českou výkladovou část byl pak hlavním zdrojem Slovník spisovné češtiny Františka Filipce a kolektivu.⁶⁵ Seznam je řazen dle bulharské abecedy.

БЕЗЦЕНЕН – BEZCENNÝ

безценен, безцен neocenitelný, drahocenný

bezenný nicotný

1. *jsoucí bez ceny, nehodnotný*: bezenný dar

2. *bezvýznamný*: bezenný život, důvod; to je pro mne bezenné;

bezenně přisl.; *bezennost*, -i ž

БОЛЕСТ – BOLEST

болест, стга, ž. nemoc, choroba

bolest, -i ž.

1. *nepříjemný tělesný pocit způsobený nemocí, zraněním ap.*: bolest hlavy, na prsou; prudká bolest; snášet, trpět bolest; omdlet bolestí

2. *pocit duševního utrpení, zármutek*: způsobit rodičům bolest; bolest nad ztrátou

3. *potíž, svízeľ, nepříjemnost, nesnáz, starost 1, trampota*: překonávat bolesti života

⁶⁴HORA, Karel a FRINTA, Antonín. *Bulharsko-český slovník*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1959. 1070 s.

⁶⁵ČERVENÁ, Vlasta a kol. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky: [studentské vydání]*. Vyd. 4. Praha: Academia, 2006. 647 s. ISBN 80-200-1446-2.

БРЗО – BRZO

брьзо rychle, spěšně

brzo, brzy přísl.

1. *zkrátka, zanedlouho*: přijď zas brzo

2. *časně* (× *pozdě* 2): vstát brzo ráno; dítě se narodilo brzo; je na to příliš brzo *je to předčasně*; ve spoj. brzo — brzo v platn. sp. souř. sluč.: brzo přšlo, brzo bylo hezky; *brzičko* přísl. expr. *velmi brzo*

ВОНИ – VONÍ

вони, воня verb. zapáchat, smrdět

voní, inf. vonět verb.

1. *vydávat vůni*: mateřídouška voní

2. *být naplněn vůní*: neos. v lese to vonělo po houbách

3. *čichat a vnímat vůni*: vonět ke květinám

4. *činit voňavým*: vonět prádlo

♦ něco (práce, učení, kázeň) mu nevoní hovor. expr. *nelíbí se mu to, je mu to nepříjemné*

ГОДИНА – HODINA

година ž. rok

hodina, -y ž.

1. *časový úsek 60 minut*: den má 24 hodin; jet rychlostí 60 km za hodinu

2. *dovršená doba 60 minut označená na hodinách*: přišel ve dvě hodiny po půlnoci, odpoledne; kolik je hodin?; v (n. o) hodině dvanácté, přen. *v poslední chvíli*

3. *doba (zhruba 60 minut) pravidelně určená k jisté činnosti; činnost v této době vykonávaná*: hodina zpěvu, dějepisu; rozvrh hodin; vyučovací, pracovní hodina; přesčasové hodiny; taneční hodiny *kurz tance*; úřední hodiny

4. *časový údaj o době něj. děje, chvíle, okamžik*: hodina příchodu; stalo se to v nočních hodinách

♦ hovor. dostat na hodinu výpověď, být propuštěn na hodinu *okamžitě*;

*hodinový*¹ příd.: hodinové zpoždění; hodinová mzda *za odpracované hodiny*;

hodinka, -y ž zdrob. expr. *k 1, 4*: před půl hodinkou; — hodinka smrti

♦ držet černou hodinku *večer potmě besedovat*; poslední hodinka *umírání, smrt*

ДИВАК – DIVÁK

дивак, дивакът m. divoch, přen. nevzdělanec, neotesanec

divák, -a m. *kdo přihlíží něj. představení ap.*: filmový, televizní, sportovní diváci; *divácký* příd.

ЗУБЪР - ZUBR

зубър (m.) 1. nespis. šprt, velmi snaživý žák

2. m. zool. Bizon Euran

zubr, -a m. *přežvýkavec s dlouhou srstí příb. turu; zubří* příd.

KOCA – KOSA

- коца (ž.) 1. vlasy, *севоар за коца*- fén na vlasy
2. nástroj určený k sečení

коса, -y ž

1. *ruční nástroj na sečení obilí a pícnin*: sekat kosou; naklepávat kosu
2. zeměp. *přirozený úzký pruh pevniny oddělující mořský záliv*

НАПРАВО – NAPRAVO

направо přímo, rovně, bez okliky, bez okolků
направо přísl. vpravo (× nalevo)

1. *na pravou stranu; po pravé straně*: odbočit napravo *doprava*; — napravo od okna *vpravo*
 2. *na pravém polit. křídle; v jeho směru, duchu*: skončil napravo
- ♦ neohlížet se (ani) nalevo (ani) napravo *jít, jednat přímočaře*

ПАК – PAK

пак přísl. opět, znovu, zase, přesto, přece jen

пак přísl. *potom*

1. (*časově*) *později*: odpočinul si, pak se dal do práce
2. (*místně*) *dále 1*: v ulici je mlékárna, pak řeznictví

□ pak sp. souř. *potom*

1. důsl. *tedy, tak 1*: je-li to nutné, pak to udělám
 2. sluč. *a 1*: jede Jan, pak Karel a Eva
 3. odpor. zast. *ale 1, avšak*: způsob pak, jak bylo hodnocení provedeno, je nevhodný
- pak část. cit. *s význ.*

1. *varování, pohrůžky, jen 2, potom*: pak se zas hádejte!
2. *rozhořčení, posměchu, potom*: pak se člověk nemá zlobit!
3. *zdůraznění*: kniž. je-li pak to pravda!; běžně ve spoj. a pak (s pauzou) *s význ. stupň.*: nic nezná a pak — je líný

ПОДВОДНИЦА – PODVODNICE

подводница, подводник ž. / m. ponorný člun, ponorka

podvodnice, podvodník ž. / m. *kdo se dopouští podvodu*: daňový, sňatkový
podvodník; lhář a podvodník

ПОЗОП – POZOR

позор, -рът m. hanba, ostuda, potupa

pozor, -u m.

1. kniž. *pozornost 1, 2*: věc hodná pozoru
 2. *zákl. voj. a tělocvičný postoj*: stát v pozoru; četo, pozor! *povel k zaujetí tohoto postoje*
- ♦ dá(va)t pozor na dítě, na mléko *dohlédnout 2, dohlížet, dozírat*; dávat pozor na chodce, na vozovku *opatrně ho, ji sledovat*; d(áv)ej na něho pozor, jak to dělá; dávej pozor při

vyučování *pozorně ho, je sleduj*; (dej) pozor, ať to nerozbiješ; měj se (před ním) na pozoru *bud' opatrný*

СКОРО – SKORO

скоро přisl. rychle, brzy, záhy, spěšně

скоро přisl. vyj. *přibližnost, téměř, málem, bezmála*: vidíme se skoro každý den; je to skoro totéž *přibližně*; skoro nejedl *velmi málo jedl*

□ **skoro** část. zdůraz. s význ. *nejistoty*: skoro bych vám to neradil

УЖАС – ÚŽAS

ужас, ужаси *m.* hrůza, úděs, strach

úžas, -u *m.* *silné překvapení, údiv*: pozorovat s úžasem; stát v němém úžasu; stavba budící úžas

ФЕН – FÉN

фен, фенът *m.* fanoušek, Феноветена “Бийтълс” – Fanoušci Beatles.⁶⁶

fén, -u *m.* *elektr. vysoušeč vlasů*: sušit si vlasy fénem

ФЛАШКА – FLAŠKA

флашка (ž.) 1. flesh disk <nesp.>⁶⁷

flaška, -y ž. <nesp.> ob. *láhev*: flaška od piva; flaštička, -y ž zdrob.

ЧАС – ČAS

час, часът, часовете *m.* hodina

čas, -u *m.*

1. *posloupnost splývajících okamžiků (měřená roky, dny atd.)*: čas plyne, mijí, utíká, letí; marx. filoz. *způsob existence hmoty vyj. trvání bytí i posloupnost jeho změn*

2. *(určitá i blíže neurčená) doba*: po čase, za čas (i začas) se vrátil; je toho času na dovolené; poslední čas je nesvůj

3. *doba k vykonání něčeho*: čas k jídlu, na učení; všechno má svůj čas; je dost času; je na čase, aby ...; nejvyšší čas jít; dělat přes čas (i přesčas) *nad povinnou pracovní dobu*; trávit volný čas

4. *volná doba*: (ne)mít čas pro, na někoho, něco; mít dost času; udělat si čas

5. *časy pomn. poměry 5, okolnosti, život 8, doba*: těšit se na lepší časy

6. *počasí*: snášet čas i nečas *pohodu i nepohodu*; expr. to je psí čas *nepohoda*

7. *určení času podle poledníků*: místní, greenwichský, středoevropský, východoevropský čas; přesný, správný čas

⁶⁶ Slovo nebylo ve slovníku nalezeno, přestože je v jazykovém úzu zakořeněno. Nalézt ho můžeme v elektronickém slovníku dostupném na www.talkoven.onlinerechnik.com. Fakt, že ve slovníku termín není obsažen může souviset s rokem vydání slovníku (1959) a předpokládaná menší frekvence slova „fanoušek“ v tomto období.

⁶⁷ Slovo nebylo ve slovníku nalezeno, přestože je v bulharském jazykovém úzu zakořeněno, především u mluvy mladší generace (empiricky zjištěno), nespisovně užíváno jako flesh disk, český ekvivalent pro nesp. „fleška“.

8. počet časových jednotek potřebných k jistému výkonu: měřit čas závodníka; výrobní čas (stroje)

9. jaz. mluvn. kategorie označ. vztah děje k okamžiku projevu n. k jistému ději: čas přítomný, minulý, budoucí; souslednost časů

♦ blýská se na časy *bude pěkné počasí*; čas jsou peníze (pořek.); čas od času *občas*; dočkej času jako husa klasu (pořek.); svého času *kdysi*; (hlodá na tom) zub času (*projevuje se na tom*) *stárnutí, chátrání*;

časový příd.: časový údaj; časová tíseň; časový signál *oznamující přesný čas*; — časový námět *aktuální*; — jaz. příslovečná věta časová;

časově přísl.: časově omezený úsek *vzhledem k času*;

časovost, -i ž: časovost výzvy *aktuálnost*

ЧЕШЕ СЕ – ČEŠE SE

чеше се, чеша škrábatí, česat (ovoce), hřebelcovat, čechrat

česat

1. *hřebenem ap. upravovat (vlasy aj.)*: česat (si) vlasy; česat dítě; česat se před zrcadlem; česat koním hřívu

2. *upravovat (vlasy) do něj. účesu, tvaru*: česat si pěšinku

3. *trháním sklízet, sbírat*: česat ovoce, chmel

4. *trháním zbavovat plodů, očesávat*: česat jabloň;

česaný příd. k 1, 3: text. česaná příze

5.2 Tři typy dotazů

V dotazníku jsou ke každé dvojici slov zařazeny tři otázky. První z nich zjišťuje, zda respondent dobře rozumí rozdílům mezi jednotlivými významy slov. Z výsledků výzkumu vyplývá, že s pochopením rozdílných významů neměli respondenti větší potíže, s výjimkou slov *koca-kosa* a *зубър-zubr*, která byla ze zpracování vyřazena (viz níže). U všech zbylých šestnácti dvojic zvolilo více než 80 %⁶⁸ respondentů možnost „Rozumím rozdílným významům velmi dobře“ nebo variantu odpovědi „Rozumím rozdílným významům spíše dobře.“ Z tohoto údaje usuzují, že s pochopením rozdílných významů slov neměli respondenti v zásadě problém (nebo tuto znalost do dotazníku nezaznamenali) a odpovědi tedy zařazují k dalšímu zpracování. Další dva dotazy směřovaly k období, kdy se respondent učil český jazyk. První z nich zjišťoval nakolik složitě (ze subjektivního pohledu) hodnotí respondent naučení se nového významu slova, které má v povědomí z bulharského jazykového prostředí. Druhý dotaz pak směřoval k tomu, nakolik se mu významy českého a bulharského slova pletly.

5.3 Dvojice slov *koca-kosa* a *зубър-zubr*

Pro účely výzkumu bylo vybráno 18 dvojic slov, která mohou při česko-bulharské komunikaci způsobovat problémy. Jak je uvedeno již v kapitole Metoda výzkumu, slova sice byla pečlivě vybrána, přesto však došlo k jistým problémům se zpracováním výsledků dotazníku, a to konkrétně u dvojice slov *koca-kosa* a *зубър-zubr*. Při překladech bulharských slov vycházím z Bulharsko-českého slovníku,⁶⁹ zpracovaného Karlem Horou a kolektivem, který je v současné době jedním z mála dostupných reprezentativních bulharsko-českých slovníků dostupných na našem území.

Bulharské slovo *koca* se v každodenní komunikaci využívá především ve významu *vlasý*, jak dokládá i slovník. Tento primární význam je v běžném úzu silně zafixován. Ve svém sekundárním významu ale funguje jako slovo polysémní a v sekundárním významu zde reprezentuje stejný význam jako v českém kontextu.

koca 1 ž. vlasý, kštice

koca 2 ž. kosa, příkl. Padla *kosa* na kámen.

⁶⁸ přehled všech získaných dat je dostupný v příloze práce

⁶⁹HORA, Karel a FRINTA, Antonín. *Bulharsko-český slovník*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1959. 1070 s.

Vzhledem k polysémnosti slova, a tudíž případnému nedorozumění při vyplňování dotazníku (nebylo jasně definováno, který z významů bulharského slova *коса* má být v interakci s českým významem slova *kosa* brán jako určující), jsem se rozhodla jej ze zpracování dat vyřadit. Obdobná situace nastala také v případě dvojice slov *зубър*-zubr. V bulharském jazykovém prostředí je běžné využívat slovo *зубър* ve významu „šprt“⁷⁰, jak je vysvětleno již v poznámce předchozí kapitoly. Pro zvíře, které se v českém jazykovém prostředí nazývá *zubr*, se pak v bulharském jazykovém prostředí využívá především označení *бизон*. Přesto je ale v některých slovnících doložen i překlad *зубър* » zubr,⁷¹ a tudíž i toto slovo bylo ze zpracování dat pro polysémnost vyřazeno.

5.4 Zpracování dle základních otázek

Primárním způsobem zpracování dat je jejich přiřazení ke dvěma otázkám, jak již bylo naznačeno výše. U tohoto způsobu zpracování jsou kladeny dvě základní otázky: „Které dvojice slov jsou považovány za nejhůře naučitelné?“ a „Která slova jsou z těchto 16 dvojic nejvíce matoucí?“ Protože byla hypotéza stanovena negativně (Bulharští rodilí mluvčí vnímají naučení homonymních a paronymních výrazů jako obtížné a při učení těchto slov v češtině u nich dochází k výraznému zaměňování významů slov), je také zpracování výsledků zaměřeno na odpovědi, které odkazují k problematickému mezijazykovému transferu. K hodnocení byly sečteny odpovědi respondentů, kteří zvolili odpověď 3, 4, nebo 5, které reprezentují názor „Bylo pro mě mírně těžké, spíše těžké a velmi těžké naučit se nový význam slova v češtině“. V případě druhé otázky jsou sečtena procenta u odpovědí 3, 4 a 5, tedy ty odpovědi, které reprezentují názor „Nový význam slova v češtině mě mátl mírně, spíše mě mátl a velmi mátl.“ Ke každé odpovědi byl pak přiřazena matematická hodnota. Odpověď „velmi těžké“ a „velmi mátl“ disponují hodnotou 3 body. Odpověď „spíše těžké“ a „spíše mátl“ disponují hodnotou 2 body a odpovědi „mírně těžké a spíše mě mátl“ pak hodnotou 1 bod.

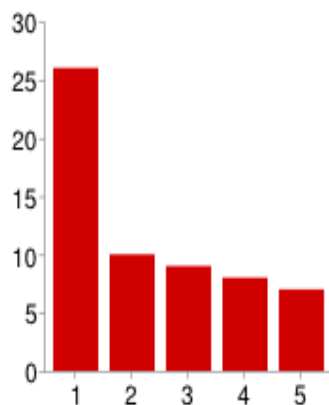
Na příkladu dvojice slov ЧЕШЕ СЕ – ČEŠE SE demonstruji tento způsob výpočtu. Sedm respondentů zvolilo odpověď „velmi těžké“, které je přiřazena hodnota 3 body. Odpověď „spíše těžké“ zvolilo osm respondentů, tato odpověď má hodnotu 2 body. Možnost „mírně těžké“ s hodnotou 1 bod pak zvolilo devět respondentů. Výpočet tedy bude vypadat následujícím způsobem: $7 \times 3 + 8 \times 2 + 9 \times 1 = 46$ bodů

Hodnota této odpovědi pro zpracování výsledků je tedy 46 bodů.

⁷⁰ зубър, зубрач 1 m. hovor. dřič, školomet, šprtoun

⁷¹ зубър 2 m. zool. Bizon European

Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „ČEŠE SE“ v češtině

1 – velmi snadné	26	38.8 %
2 – spíše snadné	10	14.9 %
3 – mírně těžké	9	13.4 %
4 – spíše těžké	8	11.9 %
5 – velmi těžké	7	10.4 %

Popsaným způsobem výpočtu pak byly přiřazeny body ke všem dvojicím slov, využitých v dotazníku. V tabulce je jejich přehled:

<i>dvojice slov</i>	<i>hodnota 1. odpovědi</i>	<i>hodnota 2. odpovědi</i>
БЕЗЦЕНЕН – BEZCENNÝ	30 bodů	44 bodů
БОЛЕСТ – BOLEST	15 bodů	16 bodů
БЪРЗО – BRZO	36 bodů	52 bodů
ВОНИ – VONÍ	36 bodů	46 bodů
ГОДИНА – HODINA	17 bodů	36 bodů
ДИВАК – DIVÁK	23 bodů	29 bodů
НАПРАВО – NAPRAVO	37 bodů	62 bodů
ПАК – PAK	32 bodů	34 bodů
ПОДВОДНИЦА – PODVODNICE	32 bodů	45 bodů
ПОЗОР – POZOR	16 bodů	24 bodů
СКОРО – SKORO	34 bodů	42 bodů
УЖАС – ÚŽAS	40 bodů	50 bodů
ЧАС – ČAS	24 bodů	38 bodů
ФЛАШКА – FLAŠKA	30 bodů	49 bodů
ФЕН – FÉN	40 bodů	40 bodů
ЧЕШЕ СЕ – ČEŠE SE	46 bodů	30 bodů

Mezi slova, která lze podle uvedené metody zpracování považovat, v rámci dvojic slov využitých ve výzkumném dotazníku, za nejsložitěji naučitelná, můžeme zařadit dvojice *чеше ce–češe se* (46 b.), *фен–fén* (40 b.), *ужас–úžas* (40 b.), *направо–napravo* (37b.), *бързо–brzo* (36 b.) a *вони–voní* (36 b.). Těmto dvojicím slov bylo přiřazeno nejvíc bodů v případě prvního dotazu, tedy „Nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova v češtině?“

V případě druhého dotazu, směřujícímu k problematice zaměňování významů slov, bylo s výjimkou dvojice *чеше ce – češe se* dosaženo vždy stejného nebo vyššího bodového ohodnocení, než jak je tomu u prvního dotazu. Z výše uvedeného lze vyvodit, že respondenti považovali u slova za problematictější fázi využívání jeho nového významu, než fázi naučení se novému významu. Výjimka u slov *чеше ce – češe se* může být dle mého názoru způsobena faktem, že se jednalo o první dvojici dotazníku, při níž si ještě respondenti nebyli jisti způsobem odpovídání na výzkumné dotazy. U druhého dotazu, tedy „Nakolik Vám při tom, kdy jste se učili významu slova v češtině mátl jeho význam v bulharštině?“ bylo nejvyšší bodové ohodnocení přiřazeno dvojicím *направо–napravo* (62 b.), *бързо–brzo* (52 b.), *ужас–úžas* (50 b.), *флашка–flaška* (49 b.), *вони–voní* (46 b.).

Do zpracování výsledků bylo zařazeno také srovnání obou výzkumných otázek. Jedná se o rozdíl mezi body, přiřazenými v první a druhé otázce dotazníku. Z tohoto bodového rozdílu by mělo vyplývat, nakolik je proces využívání daného slova v jazykové komunikaci komplikovanější oproti procesu naučení se novému významu slova. Jak je uvedeno v předchozím odstavci práce, kromě jedné výjimky bylo u všech dvojic slov zjištěno vyšší bodové hodnocení u druhé otázky, jejímž cílem bylo zjistit, do jaké míry uživatelé jazyka mate nový význam slova v češtině. Při srovnávání obou dotazů byl nejpatrnější rozdíl zaznamenán u slov *направо–napravo* (rozdíl 25 bodů), *година–hodina* (rozdíl 19 bodů), *флашка–flaška* (rozdíl 19 bodů), *бързо–brzo* (rozdíl 16 bodů), *безценен–bezcený* (rozdíl 14 bodů) a *час–čas* (rozdíl 14 bodů).

5.5 Adverbia направо–направо a бързо–brzo

Dvě dvojice slov, u kterých bylo ve všech třech kategoriích (první, druhý dotaz a jejich vzájemné srovnání) zjištěno vysoké bodové hodnocení, jsou adverbialní mezijazyková homonyma *направо–направо* a *бързо–brzo*. Dle autorky práce je fakt, že jsou právě tyto dvojice hodnoceny jako těžko naučitelné a matoucí (v nuancích zmiňovaného výzkumu), způsoben zařazením ke stejnému slovnímu druhu v češtině i bulharštině. Všechna čtyři slova jsou ve slovně-druhovém dělení přiřazeny k adverbium. Důležitým faktorem je také zaměnitelnost významů v jazykovém kontextu. Například u slov *нозор–pozor* se nepředpokládá častá frekvence zaměňování významů z důvodu jejich velké významové rozdílnosti. U dvojice slov *направо–направо* naopak k tomuto zaměňování může docházet ve velké míře, předpokládá se totiž jejich užití v totožných jazykových situacích, například u popisu směru jízdy.

6. Závěr

V bakalářské práci *Mezijazyková česko-bulharská homonymie a paronymie z pohledu rodilých mluvčích* jsem se zabývala problematikou mezijazykové homonymie a negativním mezijazykovým transferem mezi českým a bulharským jazykem. Uskutečněný výzkum si kládł za cíl zjistit subjektivní pohled Bulharů, žijících v České republice, na vybrané dvojice homonymních slov. Otázky ve výzkumném dotazníku směřovaly ke dvěma oblastem – k fázi učení nových významů slov v českém jazyce a k fázi využití této znalosti v komunikačním procesu.

Práce je uspořádána do dvou základních částí. V první jsou shromážděny teoretické poznatky k problematice, pozornost je věnována vymezení lexikologie, slovní zásoby, homonymie a zrádným slovům. U samotného definování těchto pojmů panuje v odborné literatuře široká pluralita názorů. Pokud bychom zjednodušili nejčastěji využívanou definici těchto jevů, můžeme mezijazykovou homonymii a paronymii popsat jako stav, kdy se na mezijazykové úrovni vyskytují slova formálně totožná (homonyma) či podobná (paronyma), která ovšem mají ve zkoumaných jazycích odlišný význam. Termín *zrádná slova* v pojetí Edvarda Lotka zahrnuje oba tyto jevy, tedy mezijazykovou paronymii i homonymii. Právě z jeho pohledu na problematiku vychází valná většina terminologického vymezení práce. Jedna z teoretických kapitol je věnována také bulharským imigrantům žijícím v České republice, představuje občanská sdružení, která se specificky bulharskou menšinou zabývají a popisuje kulturní zvyky, které Bulhaři do českého prostředí přinášejí. Kapitola se také zabývá definováním bulharského jazyka a jeho specifickým.

Prakticky orientovaná část popisuje výzkum, uskutečněný mezi Bulhary žijícími v České republice. Jako formu výzkumu jsem zvolila elektronický dotazník, jehož cílem bylo oslovit široké spektrum respondentů. Ke zpracování bylo získáno 67 odpovědí, z jejichž analýzy sestává praktická část práce. Hlavní hypotéza k výzkumu zněla „Bulharští rodilí mluvčí vnímají naučení homonymních a paronymních výrazů jako obtížné a při učení těchto slov v češtině u nich dochází k výraznému zaměňování významů slov.“ Problematičnost fáze naučení se novým významům předložených zrádných slov se však ve výzkumu nepotvrdila, alespoň do té míry, do jaké lze usuzovat ze subjektivního hlediska dotazovaných. Odpovědi na dotazy, týkající se zaměňování významu homonymních slov v komunikačních situacích již ale vykazují vyšší míru problematičnosti. Jednotlivým dvojicím slov, zařazeným do výzkumného dotazníku, je věnována kapitola 5.1. Z finálního zpracování výsledků musely být

z důvodu polysémnosti vyřazeny dvě dvojice slov. Zbýlých 16 dvojic je v závěrečné části práce vyhodnoceno a představeno. První část příloh je věnována homonymním a paronymním dvojicím slov, které byly během přípravy a realizace výzkumu shromážděny, a jejichž zveřejnění může být inspirací k dalšímu bádání v této oblasti. V druhé části příloh práce jsou předložena všechna výzkumem získaná data, včetně jejich grafického zobrazení.

Mezi českým a bulharským jazykem existuje silný kontakt, z důvodu jisté geografické i kulturní blízkosti, již mnohá desetiletí. Česko-bulharské vazby nabyly po druhé světové válce nové intenzity a o Bulharsko a jeho jazyk se začalo zajímat stále více českých lingvistů. K tomuto vzájemnému jazykovému dialogu se snaží přispět i tato bakalářská práce, která si neklade za cíl být vyčerpávající v oblasti mezijazykové homonymie a paronymie, jejím cílem je poukázat na vybrané jazykové jevy, které mohou komplikovat vzájemnou komunikaci.

Anotace

Iniciály autorky:	Magdalena Braunerová
Název univerzity:	Univerzita Palackého v Olomouci
Název fakulty:	Filozofická fakulta
Název katedry:	Katedra bohemistiky
Studijní obor:	Česká filologie se zaměřením na editorskou práci ve sdělovacích prostředcích
Název práce:	Mezijazyková česko-bulharská homonymie a paronymie z pohledu rodilých mluvčích.
Název práce anglicky:	Interlingual Czech-Bulgarian homonyms and paronyms from the perspective of Bulgarian native speakers.
Typ práce:	bakalářská diplomová práce
Vedoucí práce:	Doc. Mgr. Miroslav Vepřek, Ph.D.
Místo a rok odevzdání:	Olomouc 2015
Počet znaků:	76 692 znaků vč. mezer
Počet příloh:	2
Klíčová slova:	homonymie, paronymie, bulharský jazyk, český jazyk, mezijazyková homonymie, zrádná slova
Klíčová slova anglicky:	homonyms, paronyms, Bulgarian language, comparative linguistics, interlingual homonyms, Czech language, false friends

Shrnutí

Bakalářská práce „Mezijazyková česko-bulharská homonymie a paronymie z pohledu rodilých mluvčích“ představuje uskutečněný výzkum, jehož hlavním cílem bylo představit pohled Bulharů žijících v České republice na konkrétní homonymní a paronymní mezijazykové dvojice slov. Práce je rozdělena na dvě části, první teoretická oblast je věnována úvodu do problematiky mezijazykové homonymie a také představuje bulharskou národnostní menšinu. Druhá část se zabývá uskutečněným výzkumem a jeho výsledky. V příloze práce jsou přiložena všechna data získaná během výzkumu a soupis shromážděných homonymních a paronymních slov, která mohou inspirovat k dalšímu vědeckému zpracování.

Resume

Bachelor thesis „Interlingual Czech-Bulgarian homonymy and paronyms from the perspective of bulgarian native speakers“ presents research, which main purpose was to present the view of the bulgarians living in the Czech republic on particular homonymous and paronymous interlingual pairs of words. The work is divided into two parts, the first theoretical area is devoted to the introduction of interlingual homonymy, and presenting bulgarian national minority. The second part deals with the undertaken research and its results. In the annex work are enclosed all of the data gathered during research and inventory of collected homonymous and paronymous words, which could inspire further scientific processing.

Bibliografie

1. BLÁHA, Ondřej. Frekvence slovních druhů v češtině, ruštině a bulharštině. In: *Jazyková interakce a jazykové rozhraní a strategie "cutting-edge"*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, s. 20-24.
2. BITTNEROVÁ, Dana a kol. *Kdo jsem a kam patřím?: Identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky*. Vyd. 1. Praha: Sofia, 2005. ISBN 80-902785-8-2.
3. ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda*. Karolinum, Praha 2004. ISBN 80-246-0154-0.
4. ČERVENÁ, Vlasta a kol. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*: Vyd. 4. Praha: Academia, 2006. 647 s. ISBN 80-200-1446-2.
5. ČIŽMÁROVÁ, Mária a JAŠKOVÁ, Anna. *Ukrajinsko-slovenská homonymie: slovník ukrajinsko-slovenských mezijazykových homonym = Ukrajinsko-slovenská omonimija*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2013. 273 s. ISBN 978-80-555-0759-0.
6. DIBLÍK, Ondřej a KUKUČOVÁ, Simona. 2012. „Homonymie.“ Encyklopedie lingvistiky, ed. Kateřina Prokopová. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. <http://oltk.upol.cz/encyklopedie/index.php5/Homonymie>
7. GEORGIEVA, Rummyana. *Bulhaři v Čechách: kulturní charakteristiky, imigrační proces a společenská integrace v současné době*. Praha: FHS UK, 2011. 177 s. ISBN 978-80-87398-16-6.
8. HAVRÁNKOVÁ, Růžena. *Česko-bulharské vztahy v minulosti – světla a stíny*. In: Antropologie dialogu. Praha: Sofis, 2000.
9. HENDRICH, Josef et al. *Didaktika cizích jazyků: celost. vysokošk. učebnice pro stud. filozof. a pedagog. fakult.* 1. vyd. Praha: SPN, 1988. 498 s. Učebnice pro vys. školy
10. HLADKÝ, Ladislav a kol. *Vztahy Čechů s národy a zeměmi jihovýchodní Evropy = Relations between Czechs and thenations and countries of Southeastern Europe*. 1. vyd. Praha: Historický ústav, 2010. 367 s. Práce Historického ústavu AV ČR. Řada A; sv. 32. ISBN 978-80-7286-171-2.
11. HORA, Karel a FRINTA, Antonín. *Bulharsko-český slovník*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1959.
12. HORALÍK, Ladislav. *K problematice homonymie*. Olomouc. 1968.
13. IVAŠINA, Natal'ja, RUDENKA, Alena a JANOVEC, Ladislav. *Falešní přátelé překladatele v češtině a běloruštině*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2006. ISBN 80-7290-275-X.
14. JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty: studijní text pro distanční studium*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. 125 s. Studijní texty pro distanční studium. ISBN 80-244-1246-2.
15. KARLÍK, Petr a kol. *Průruční mluvnice češtiny*. Vyd. 2., opr. [i.e. 4. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012. 799 s. ISBN 978-80-7106-624-8

16. KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ eds. 2002. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
17. KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. 2 sv. ISBN 80-200-0497-1. Heslo: paronymie
18. KREJČOVÁ, Elena. *Česko-bulharský a bulharsko-český tematický slovník s úkoly na procvičování slovní zásoby: lexikální minimum ke státní závěrečné zkoušce*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 271 s. ISBN 978-80-210-6742-4.
19. LINDOVÁ, Jitka. *Kultura bulharské menšiny v České republice ve vztahu k většinové české populaci*. Praha, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Mgr. Markéta Dvořáková.
20. LOTKO, Edvard. *Slovník lingvistických termínů pro filology*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1999. 113 s. ISBN 80-7067-965-4.
21. LOTKO, Edvard. *Zrádná slova v polštině a češtině*: Určeno pro stud. polonistiky a bohemistiky. Olomouc: Univerzita Palackého, 1987.
22. MALUŠKA, Tomáš. *Slovinsko-česká mezijazyková homonymie a paronymie: na materiálu přídavných jmen a sloves*. Brno, 2008. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita.
23. MORAVCOVÁ, Mirjam. Bratr, přítel, cizinec. Pohled českých studentů na jižní Slovany. In: *Češi a jižní Slované*. Praha: Institut základů vzdělanosti Univerzity Karlovy, 1996.
24. MORAVCOVÁ, Mirjam, ed. *Antropologie dialogu: souznění a nedorozumění mezi Čechy a Bulhary*: konference pořádaná Institutem základů vzdělanosti v prostorách Univerzity Karlovy v Praze ve dnech 14.-15. prosince 1998. 1. vyd. Praha: SOFIS, 2000. 168 s. ISBN 80-902439-6-7.
25. MORAVCOVÁ, Mirjam. *Vztah české inteligence k Bulharsku a Bulharům. Proměna etnického obrazu*. In *Úloha české inteligence ve společenském životě Bulharska po jeho osvobození*. Praha: Velvyslanectví Bulharské republiky v České republice, 2008.
26. PETRÁČKOVÁ, Věra a kol. *Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997. 834 s. ISBN 80-200-0607-9.
27. RADINA, Otomar. *Zrádná slova ve francouzštině*. 5. vyd. Praha: SPN, 1996, ©1978. 214 s. Odborná literatura pro učitele. ISBN 80-04-26644-4.
28. PRZYBYLSKI, Michal. *Bulharsko-česká mezijazyková homonymie a paronymie (na materiálu substantiv)*. Brno, 2007. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Mgr. Elena Krejčová, Ph.D.
29. RYCHLÍK, J. PENČEV, V. KOUBA, M. *Česko-bulharské vztahy*. In HLADKÝ, Ladislav a kol. *Vztahy Čechů s národy a zeměmi jihovýchodní Evropy*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2010.

zahraniční zdroje

30. АНДРЕЙЧИН, Любомир. *Основна българска граматика*. София. 1978.
31. БОЯДЖИЕВ, Годор и др. *Грамматика на съвременния български книжовен език*. Том I. Фонетика. София, Абагар, 1998. С. 29. ISBN 954-584-235-0
32. *Български език (учебник за институтите за начални учители)*. К. Попов, Ст. Стоянов, М. Янакиев, Държавноиздателство „Народна просвета“, София, 1980 г.
33. СТОЙКОВ, Стойко. *Българска диалектология*. София. 2002.
34. МИХАЙЛОВА, Миглена. *Някои наблюдения върху междуезиковата омонимия при заемките в български и чешки език*. София. 1999.

Příloha č. 1 Přehled homonymních a paronymních dvojic slov

Soupis byl shromážděn během přípravy a realizace výzkumu, neklade si za cíl být vyčerpávajícím, přesto může sloužit jako inspirace k dalšímu zpracování a bádání.

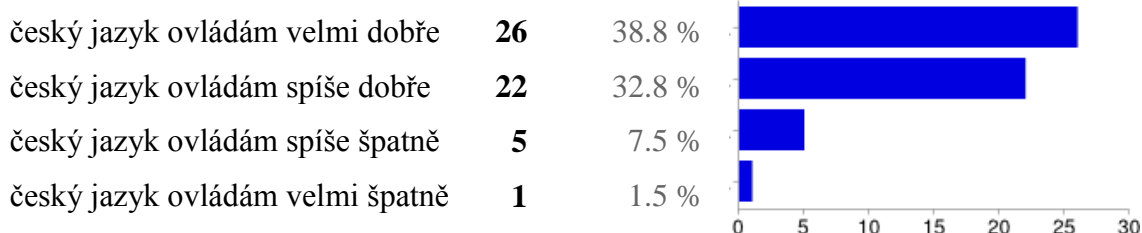
- BÁVA — БАБА
- BABIČKA — БАБИЧКА
- BAŠTA — БАЩА
- BEDRA — БЕДРА
- BEZCENNÝ — БЕЗЦЕНЕН
- BLANKA — БЛАНКА
- BLÁTO — БЛАТО
- BOLEST — БОЛЕСТ
- BRZO — БРЪЗО
- BUT — БУТ
- ČAS — ЧАС
- ČEŠE SE — ЧЕШЕ СЕ
- ČUBKA — ЧУПКА
- DALI — ДАЛИ
- DĚLO — ДЕЛО
- DIVÁK — ДИВАК
- FÉN — ФЕН
- FLAŠKA — ФЛАШКА
- HOD/CHOD — ХОД
- HODINA — ГОДИНА
- HORA — ГОРА
- KAL — КАЛ
- KARTIČKA — КАРТИЧКА
- KATASTROFA — АТАСТРОФА
- KNAKI — КАКИ
- KLON — КЛОН
- KMET — КМЕТ
- KOLA — КОЛА
- ODBORNÁ — ОТБОРНА
- PAK — ПАК
- PAREŽ — ПЪПЕШ
- PILA — ПИЛА
- PITKA — ПИТКА
- PLEMENÍK — ПЛЕМЕНИК
- PODVODNICE — ПОДВОДНИЦА
- POZOR — ПОЗОР
- PROSÍ — ПРОСИ
- PŘÍMKA — ПРИМКА
- RAKOVINA — РАКОВИНА
- RET — РЕД
- RUČÍCKY — РЪЧИЧКИ
- RYS — РИС
- SKORO — СКОРО
- SLEDUJI — СЛЕДВАМ
- SPASITEL — СПАСИТЕЛ
- STÁJ — СТАЯ
- STAŘEC — СТАРЕЦ
- STOJAN — СТОЯН
- STOLICE — СТОЛИЦЕ
- STOLY — СТОЛИ
- STRANA — СТРАНА
- ŠÁRKA — ШАРКА
- ŠNEK — ШНЕК
- TENISKA — ТЕНИСКА
- TOČÍM — ТОЧИМ
- TOČNA — ТОЧНА

- KONEC — КОНЕЦ
- KOSA — КОСА
- KOZY — КОЗИ
- KRAJ — КРАЙ
- KRAVATA — КРАВАТА
- KUR, KŮR — КУР
- LIGA — ЛИГА
- LICHVA — ЛИХВА
- LOS — ЛОС
- LYRA — ЛИРА
- MAGAZÍN — МАГАЗИН
- MATKA — МАТКА
- MINA — МИНА
- MÍR — МИР
- MORAVA — МОРАВА
- MRDÁ — МЪРДА
- MRZÍ MĚ — МЪРЗИ МЕ
- NALI — НАЛИ
- NAPRAVO — НАПРАВО
- OBRAZ — ОБРАЗ
- TOK — ТОК
- TRIČKO — ТРИЧКО
- TUK — ТУК
- UM — УМ
- ÚROK — УРОК
- ÚŽAS — УЖАС
- VĚK — ВЕК
- VKUS — ВКУС
- VLASY — ВЛАСИ
- VLAŽNÝ — ВЛАЖНИ
- VONÍ — ВОНИ
- VRAŽDA — ВРАЖДА
- VYKÁM — ВИКАМ
- ZAPOMÍNÁM — ЗАПОМНЯМ
- ZAZPÍVÁM — ЗАСПИВАМ
- ZMIJE — ЗМИЯ
- ZNAČKA — ЗНАЧКА
- ZUBR — ЗУБЪР
- ŽILETKA — ЖИЛЕТКА

Příloha č. 2 Přehled dat získaných výzkumným dotazníkem

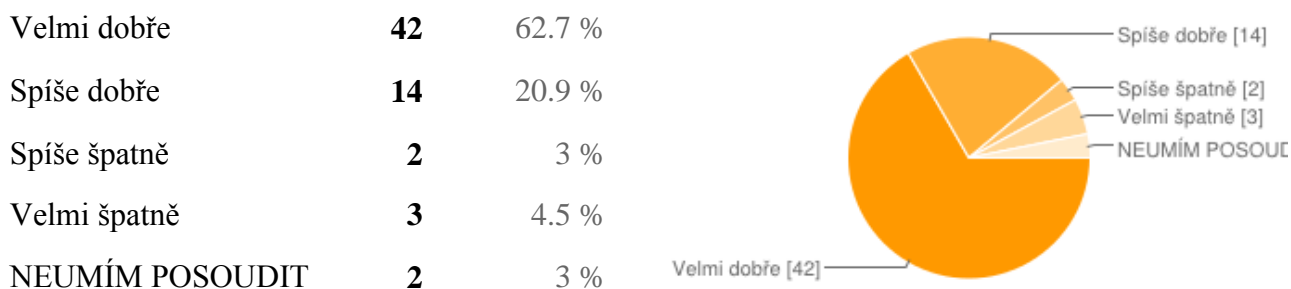
Počet odpovědí respondentů: 67

Jak byste ohodnotil/a svoji znalost českého jazyka?

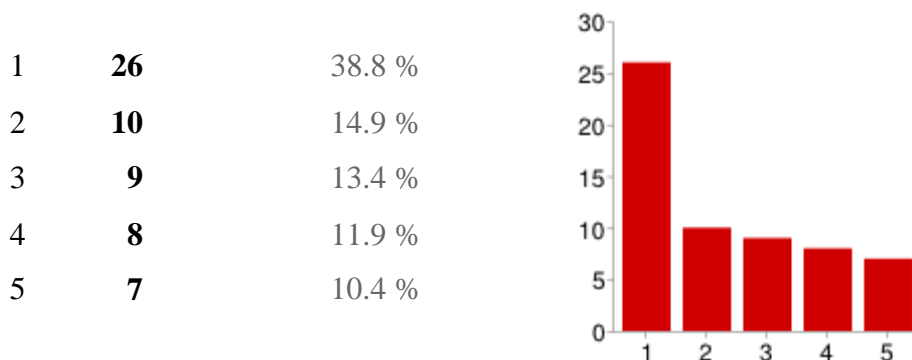

ЧЕШЕ СЕ – ЧЕШЕ СЕ

Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

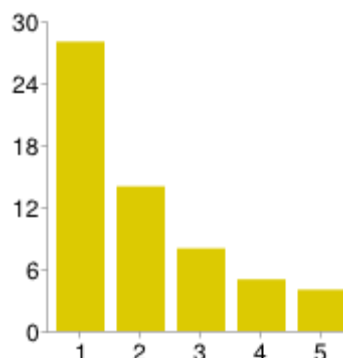

Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „ЧЕШЕ СЕ“ v češtině; 1= velmi snadné 5= velmi obtížné

Nyní označte na stupnici, nakolik Vás při tom, když jste se učili význam slova „ČEŠE SE“, mátl jeho význam v bulharštině

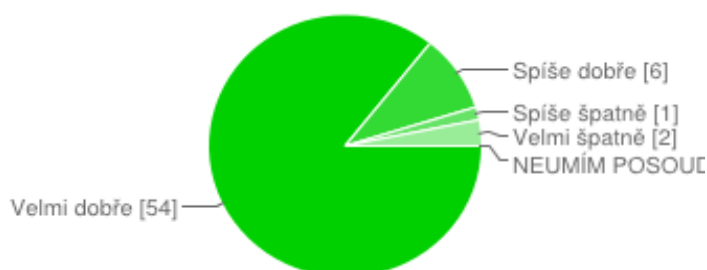
1	28	41.8 %
2	14	20.9 %
3	8	11.9 %
4	5	7.5 %
5	4	6 %

УЖАС – ÚŽAS

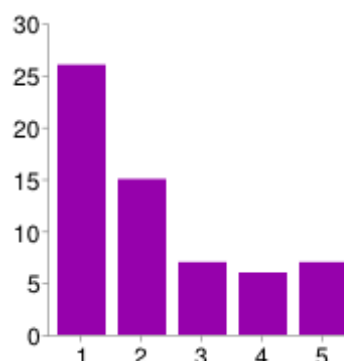
Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Velmi dobře	54	80.6 %
Spíše dobře	6	9 %
Spíše špatně	1	1.5 %
Velmi špatně	2	3 %
NEUMÍM POSOUDIT	0	0 %

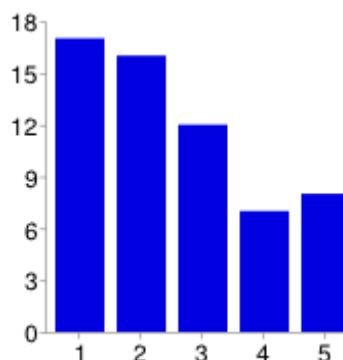
Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „ÚŽAS“ v češtině

1	26	38.8 %
2	15	22.4 %
3	7	10.4 %
4	6	9 %
5	7	10.4 %

Nyní označte na stupnici, nakolik Vás při tom, když jste se učili význam slova „ŮŽAS“, mátl jeho význam v bulharštině

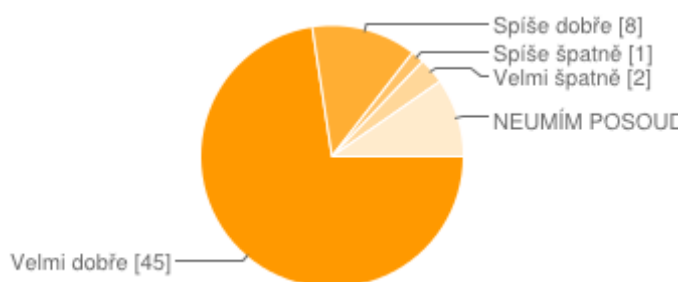
1	17	25.4 %
2	16	23.9 %
3	12	17.9 %
4	7	10.4 %
5	8	11.9 %

KOCA – KOSA

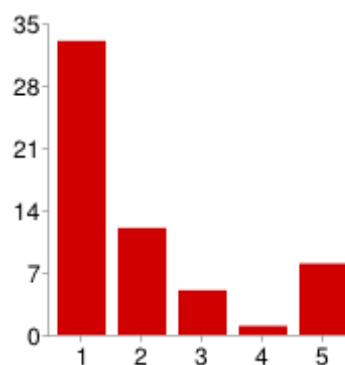
Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Velmi dobře	45	67.2 %
Spíše dobře	8	11.9 %
Spíše špatně	1	1.5 %
Velmi špatně	2	3 %
NEUMÍM POSOUDIT	6	9 %

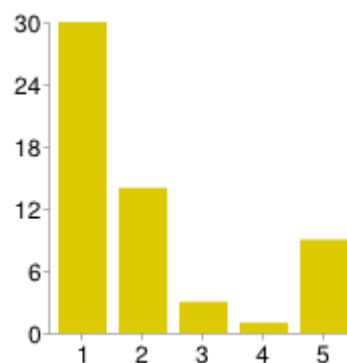
Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „KOSA“ v češtině

1	33	49.3 %
2	12	17.9 %
3	5	7.5 %
4	1	1.5 %
5	8	11.9 %

Nyní označte na stupnici, nakolik Vás při tom, když jste se učili význam slova „KOSA“, mátl jeho význam v bulharštině

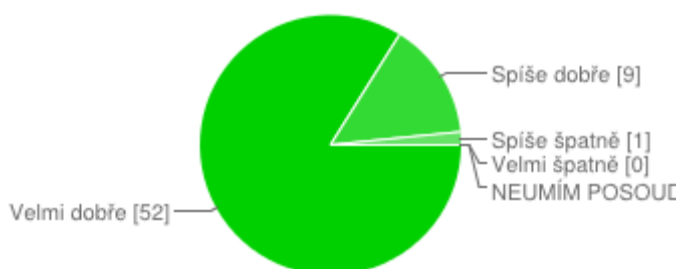
1	30	44.8 %
2	14	20.9 %
3	3	4.5 %
4	1	1.5 %
5	9	13.4 %

БОЈЕКТ – БОЛЕСТ

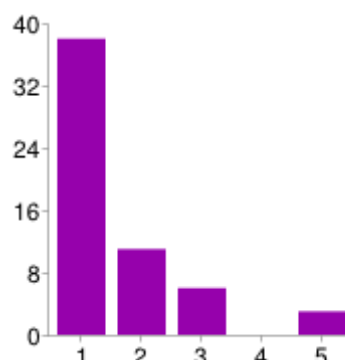
Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Velmi dobře	52	77.6 %
Spíše dobře	9	13.4 %
Spíše špatně	1	1.5 %
Velmi špatně	0	0 %
NEUMÍM POSOUDIT	0	0 %

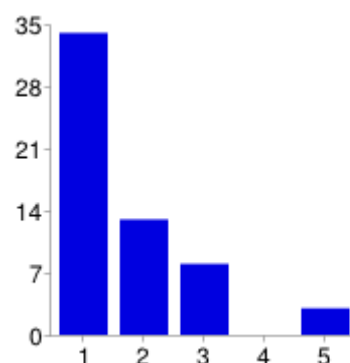
Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „BOLEST“ v češtině

1	38	56.7 %
2	11	16.4 %
3	6	9 %
4	0	0 %
5	3	4.5 %

Nyní označte na stupnici, nakolik Vás při tom, když jste se učili význam slova „BOLEST“, mátl jeho význam v bulharštině

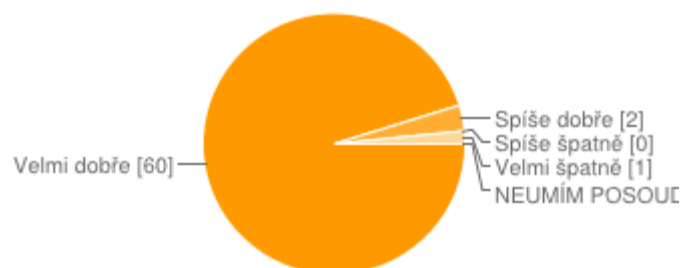
1	34	50.7 %
2	13	19.4 %
3	8	11.9 %
4	0	0 %
5	3	4.5 %

ДИВАК – DIVÁK

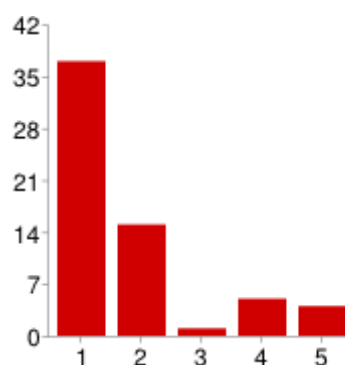
Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Velmi dobře	60	89.6 %
Spíše dobře	2	3 %
Spíše špatně	0	0 %
Velmi špatně	1	1.5 %
NEUMÍM POSOUDIT	0	0 %

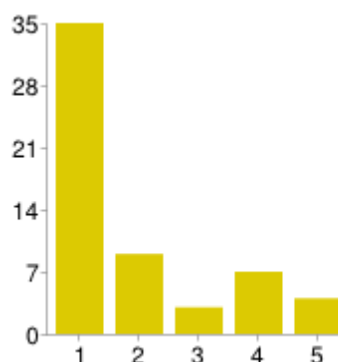
Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „DIVÁK“ v češtině

1	37	55.2 %
2	15	22.4 %
3	1	1.5 %
4	5	7.5 %
5	4	6 %

Nyní označte na stupnici, nakolik Vás při tom, když jste se učili význam slova „DIVÁK“, mátl jeho význam v bulharštině

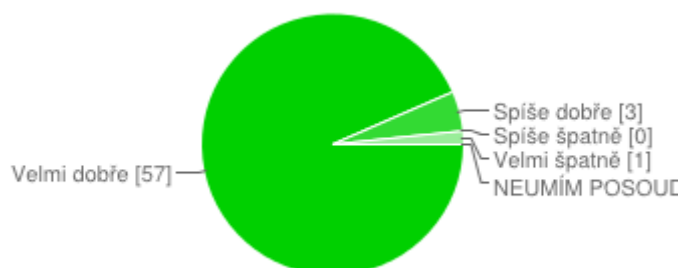
1	35	52.2 %
2	9	13.4 %
3	3	4.5 %
4	7	10.4 %
5	4	6 %

ГОДИНА – HODINA

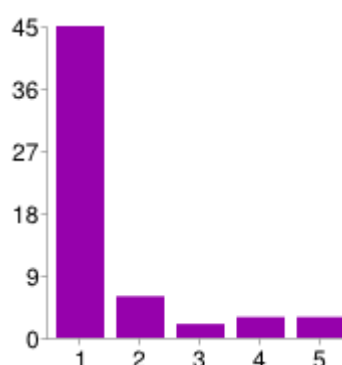
Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Velmi dobře	57	85.1 %
Spíše dobře	3	4.5 %
Spíše špatně	0	0 %
Velmi špatně	1	1.5 %
NEUMÍM POSOUDIT	0	0 %

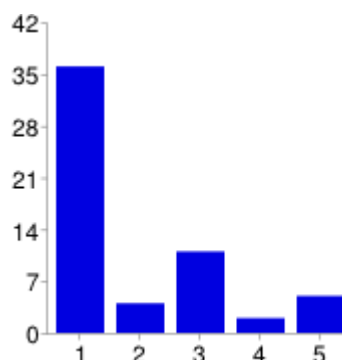
Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „HODINA“ v češtině

1	45	67.2 %
2	6	9 %
3	2	3 %
4	3	4.5 %
5	3	4.5 %

Nyní označte na stupnici, nakolik Vás při tom, když jste se učili význam slova „HODINA“, mátl jeho význam v bulharštině

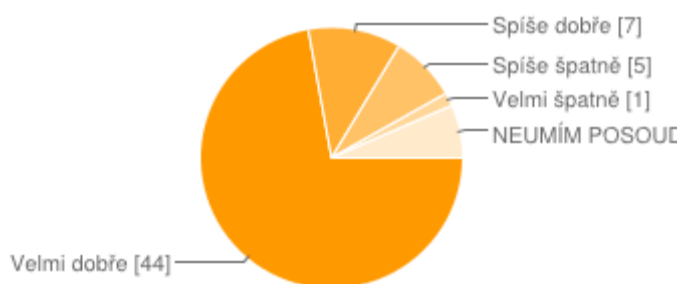
1	36	53.7 %
2	4	6 %
3	11	16.4 %
4	2	3 %
5	5	7.5 %

ЗУБЪР - ZUBR

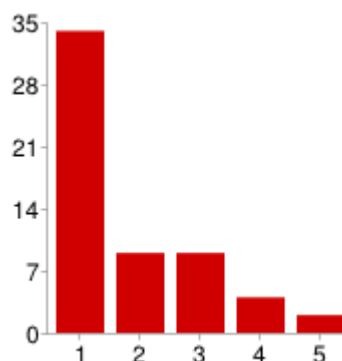
Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Velmi dobře	44	65.7 %
Spíše dobře	7	10.4 %
Spíše špatně	5	7.5 %
Velmi špatně	1	1.5 %
NEUMÍM POSOUDIT	4	6 %

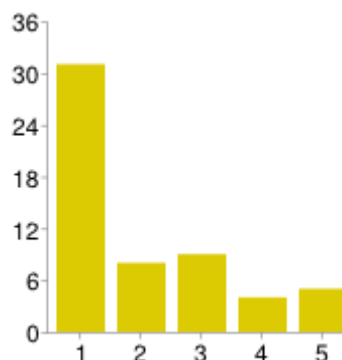
Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „ZUBR“ v češtině

1	34	50.7 %
2	9	13.4 %
3	9	13.4 %
4	4	6 %
5	2	3 %

Nyní označte na stupnici, nakolik Vás při tom, když jste se učili význam slova „ZUBR“, mátl jeho význam v bulharštině

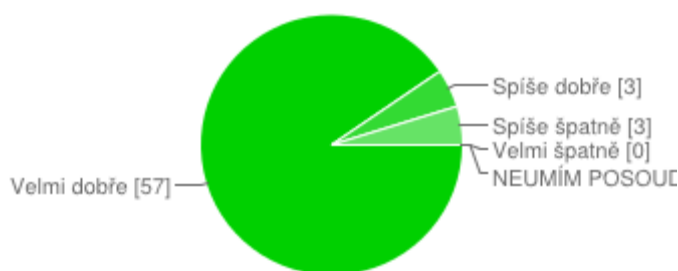
1	31	46.3 %
2	8	11.9 %
3	9	13.4 %
4	4	6 %
5	5	7.5 %

BOHI – VONÍ

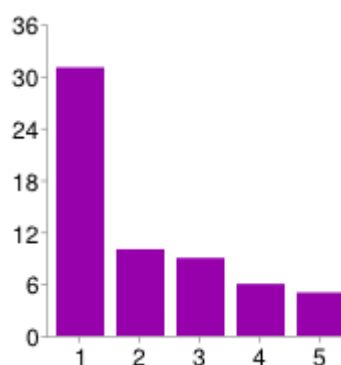
Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Velmi dobře	57	85.1 %
Spíše dobře	3	4.5 %
Spíše špatně	3	4.5 %
Velmi špatně	0	0 %
NEUMÍM POSOUDIT	0	0 %

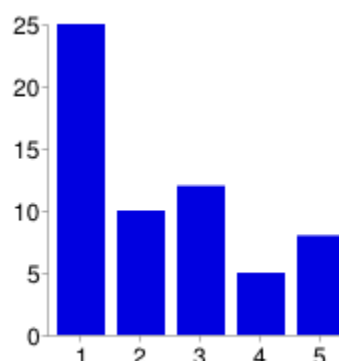
Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „VONÍ“ v češtině

1	31	46.3 %
2	10	14.9 %
3	9	13.4 %
4	6	9 %
5	5	7.5 %

Nyní označte na stupnici, nakolik Vás při tom, když jste se učili význam slova „VONÍ“, mátl jeho význam v bulharštině

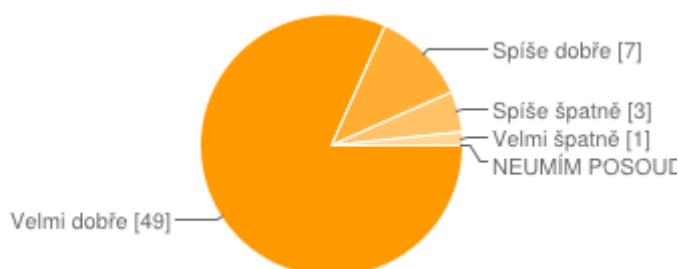
1	25	37.3 %
2	10	14.9 %
3	12	17.9 %
4	5	7.5 %
5	8	11.9 %

IIAK – PAK

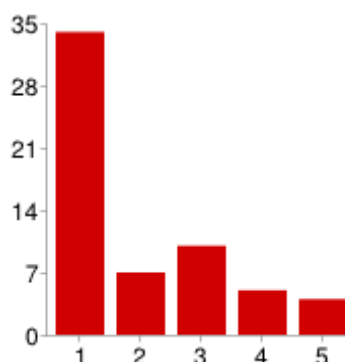
Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Velmi dobře	49	73.1 %
Spíše dobře	7	10.4 %
Spíše špatně	3	4.5 %
Velmi špatně	1	1.5 %
NEUMÍM POSOUDIT	0	0 %

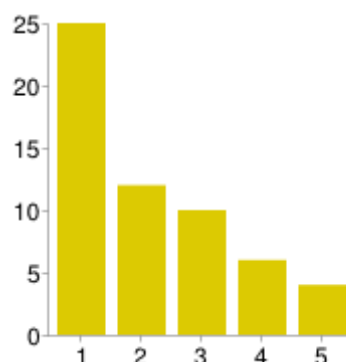
Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „PAK“ v češtině

1	34	50.7 %
2	7	10.4 %
3	10	14.9 %
4	5	7.5 %
5	4	6 %

Nyní označte na stupnici, nakolik Vás při tom, když jste se učili význam slova „PAK“, mátl jeho význam v bulharštině

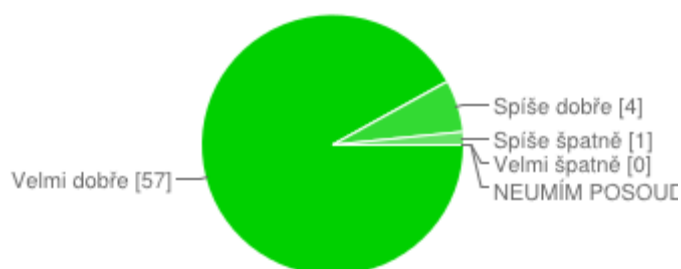
1	25	37.3 %
2	12	17.9 %
3	10	14.9 %
4	6	9 %
5	4	6 %

ПОЗОП – POZOR

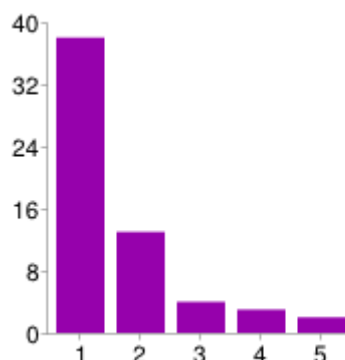
Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Velmi dobře	57	85.1 %
Spíše dobře	4	6 %
Spíše špatně	1	1.5 %
Velmi špatně	0	0 %
NEUMÍM POSOUDIT	0	0 %

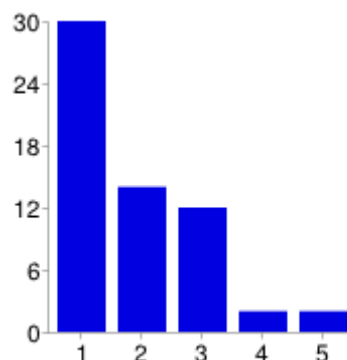
Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „POZOR“ v češtině

1	38	56.7 %
2	13	19.4 %
3	4	6 %
4	3	4.5 %
5	2	3 %

Nyní označte na stupnici, nakolik Vás při tom, když jste se učili význam slova „POZOR“, mátl jeho význam v bulharštině

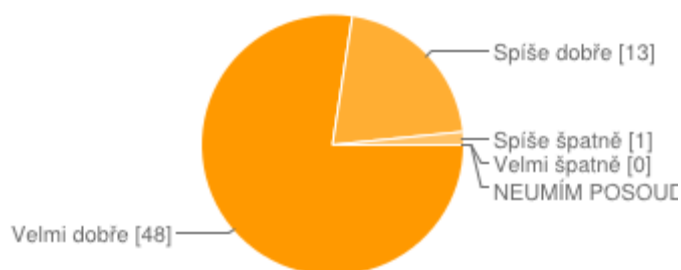
1	30	44.8 %
2	14	20.9 %
3	12	17.9 %
4	2	3 %
5	2	3 %

CKOPO – SKORO

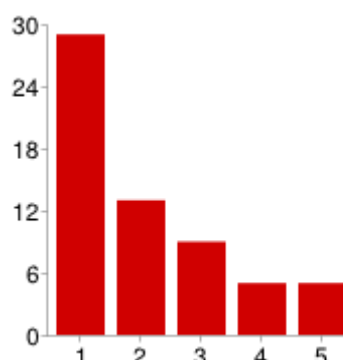
Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Velmi dobře	48	71.6 %
Spíše dobře	13	19.4 %
Spíše špatně	1	1.5 %
Velmi špatně	0	0 %
NEUMÍM POSOUDIT	0	0 %

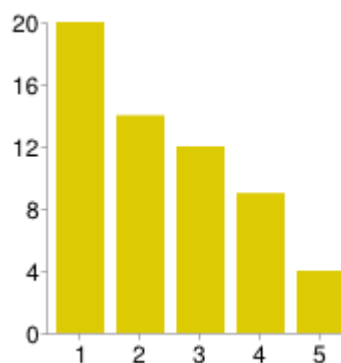
Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „SKORO“ v češtině

1	29	43.3 %
2	13	19.4 %
3	9	13.4 %
4	5	7.5 %
5	5	7.5 %

Nyní označte na stupnici, nakolik Vás při tom, když jste se učili význam slova „SKORO“, mátl jeho význam v bulharštině

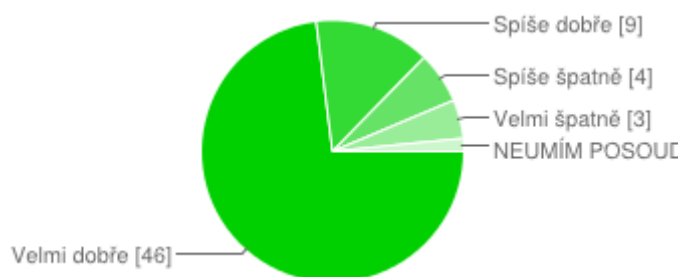
1	20	29.9 %
2	14	20.9 %
3	12	17.9 %
4	9	13.4 %
5	4	6 %

БЕЗЦЕНЕН – BEZCENNÝ

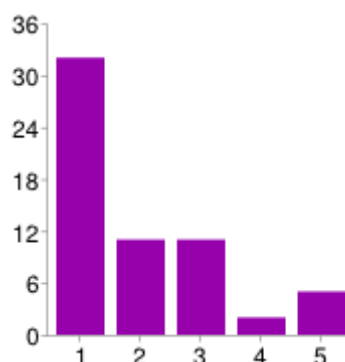
Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Velmi dobře	46	68.7 %
Spíše dobře	9	13.4 %
Spíše špatně	4	6 %
Velmi špatně	3	4.5 %
NEUMÍM POSOUDIT	1	1.5 %

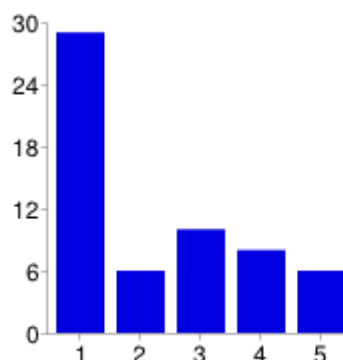
Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „BEZCENNÝ“ v češtině

1	32	47.8 %
2	11	16.4 %
3	11	16.4 %
4	2	3 %
5	5	7.5 %

Nyní označte na stupnici, nakolik Vás při tom, když jste se učili význam slova „BEZCENNÝ“, mátl jeho význam v bulharštině

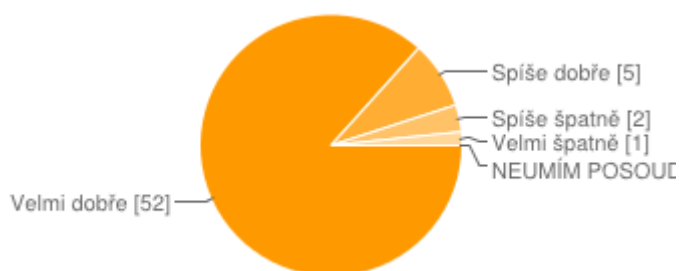
1	29	43.3 %
2	6	9 %
3	10	14.9 %
4	8	11.9 %
5	6	9 %

БЪРЗО – BRZO

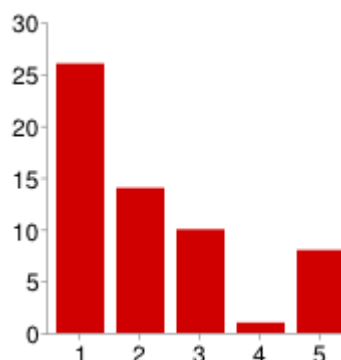
Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Velmi dobře	52	77.6 %
Spíše dobře	5	7.5 %
Spíše špatně	2	3 %
Velmi špatně	1	1.5 %
NEUMÍM POSOUDIT	0	0 %

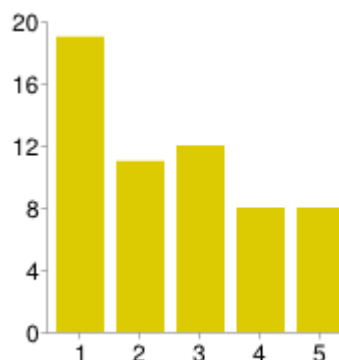
Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „BRZO“ v češtině

1	26	38.8 %
2	14	20.9 %
3	10	14.9 %
4	1	1.5 %
5	8	11.9 %

Nyní označte na stupnici, nakolik Vás při tom, když jste se učili význam slova „BRZO“, mátl jeho význam v bulharštině

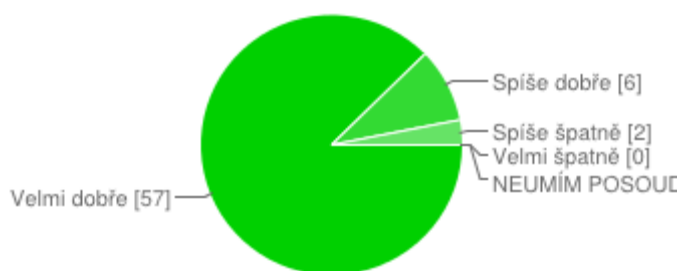
1	19	28.4 %
2	11	16.4 %
3	12	17.9 %
4	8	11.9 %
5	8	11.9 %

ЧАС – ČAS

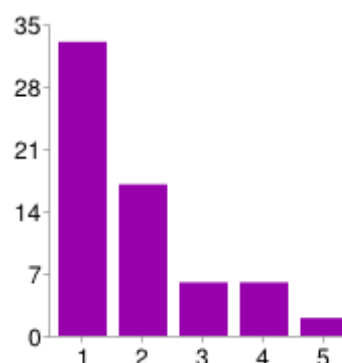
Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Velmi dobře	57	85.1 %
Spíše dobře	6	9 %
Spíše špatně	2	3 %
Velmi špatně	0	0 %
NEUMÍM POSOUDIT	0	0 %

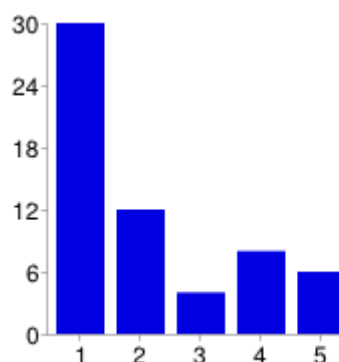
Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „ČAS" v češtině

1	33	49.3 %
2	17	25.4 %
3	6	9 %
4	6	9 %
5	2	3 %

Nyní označte na stupnici, nakolik Vás při tom, když jste se učili význam slova „ČAS“, mátl jeho význam v bulharštině

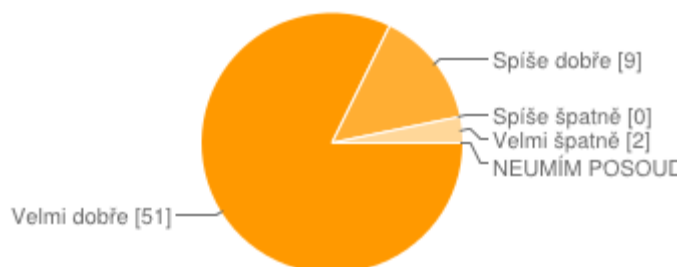
1	30	44.8 %
2	12	17.9 %
3	4	6 %
4	8	11.9 %
5	6	9 %

НАПРАВО – NAPRAVO

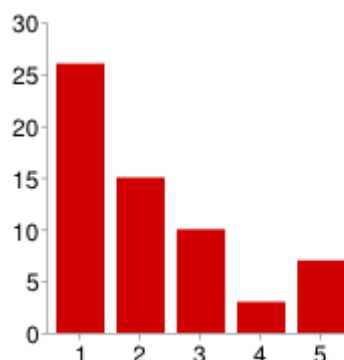
Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Velmi dobře	51	76.1 %
Spíše dobře	9	13.4 %
Spíše špatně	0	0 %
Velmi špatně	2	3 %
NEUMÍM POSOUDIT	0	0 %

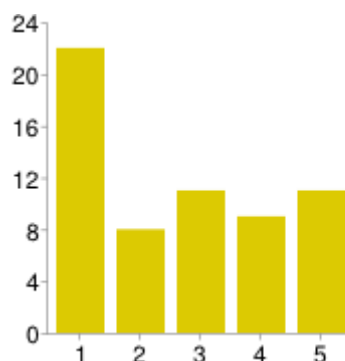
Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „NAPRAVO“ v češtině

1	26	38.8 %
2	15	22.4 %
3	10	14.9 %
4	3	4.5 %
5	7	10.4 %

Nyní označte na stupnici, nakolik Vás při tom, když jste se učili význam slova „NAPRAVO“, mátl jeho význam v bulharštině

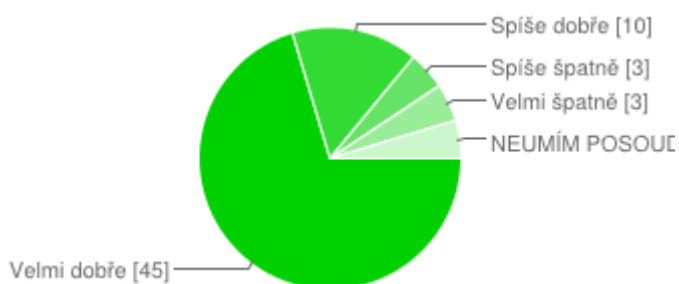
1	22	32.8 %
2	8	11.9 %
3	11	16.4 %
4	9	13.4 %
5	11	16.4 %

ФЕН – FÉN

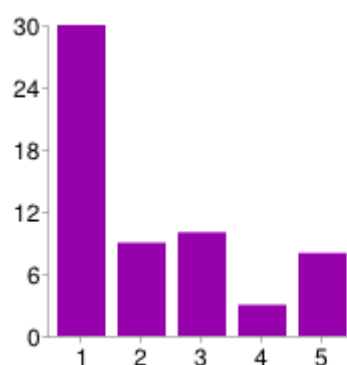
Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Velmi dobře	45	67.2 %
Spíše dobře	10	14.9 %
Spíše špatně	3	4.5 %
Velmi špatně	3	4.5 %
NEUMÍM POSOUDIT	3	4.5 %

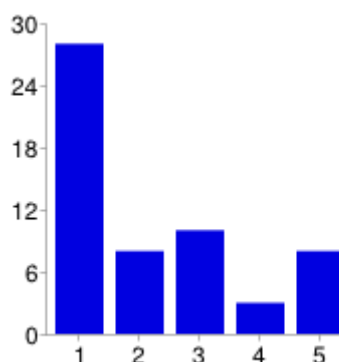
Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „FÉN“ v češtině

1	30	44.8 %
2	9	13.4 %
3	10	14.9 %
4	3	4.5 %
5	8	11.9 %

Nyní označte na stupnici, nakolik Vás při tom, když jste se učili význam slova „FÉN“, mátl jeho význam v bulharštině

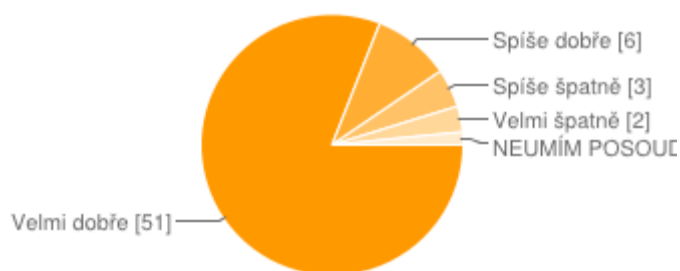
1	28	41.8 %
2	8	11.9 %
3	10	14.9 %
4	3	4.5 %
5	8	11.9 %

ФЛАШКА – FLAŠKA

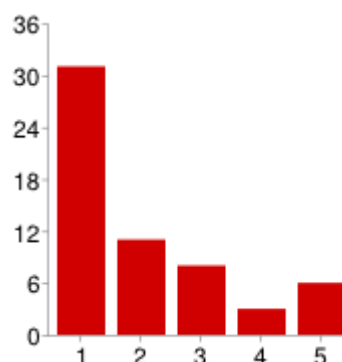
Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Velmi dobře	51	76.1 %
Spíše dobře	6	9 %
Spíše špatně	3	4.5 %
Velmi špatně	2	3 %
NEUMÍM POSOUDIT	1	1.5 %

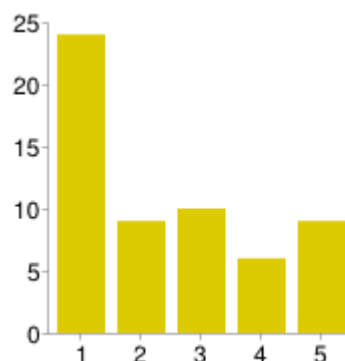
Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „FLAŠKA" v češtině

1	31	46.3 %
2	11	16.4 %
3	8	11.9 %
4	3	4.5 %
5	6	9 %

Nyní označte na stupnici, nakolik Vás při tom, když jste se učili význam slova „FLAŠKA“, mátl jeho význam v bulharštině

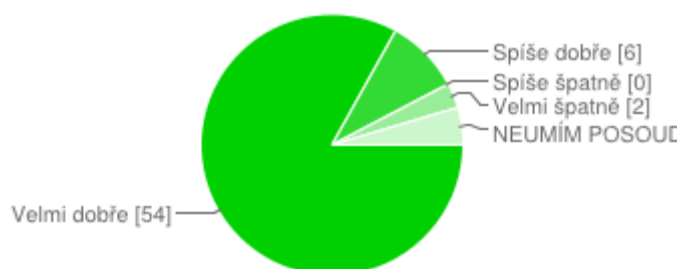
1	24	35.8 %
2	9	13.4 %
3	10	14.9 %
4	6	9 %
5	9	13.4 %

ПОДВОДНИЦА – PODVODNICE

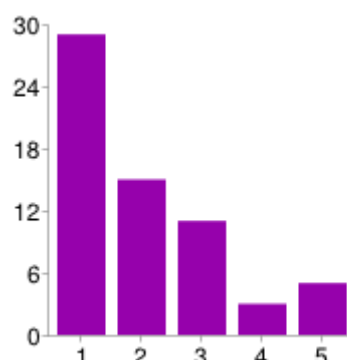
Rozumíte rozdílným významům těchto slov v češtině a bulharštině?

Velmi dobře	54	80.6 %
Spíše dobře	6	9 %
Spíše špatně	0	0 %
Velmi špatně	2	3 %
NEUMÍM POSOUDIT	3	4.5 %

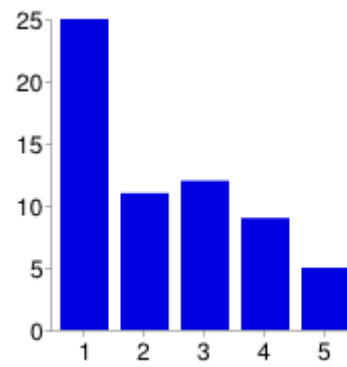
Označte na stupnici, nakolik pro Vás bylo obtížné naučit se nový význam slova „PODVODNICE“ v češtině

1	29	43.3 %
2	15	22.4 %
3	11	16.4 %
4	3	4.5 %
5	5	7.5 %

Nyní označte na stupnici, nakolik Vás při tom, když jste se učili význam slova „PODVODNICE“, mátl jeho význam v bulharštině

1	25	37.3 %
2	11	16.4 %
3	12	17.9 %
4	9	13.4 %
5	5	7.5 %

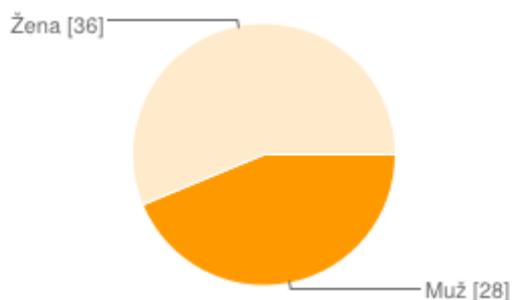

Pět dotazů na závěr

Jaké je Vaše pohlaví?

Muž **28** 41.8 %

Žena **36** 53.7 %

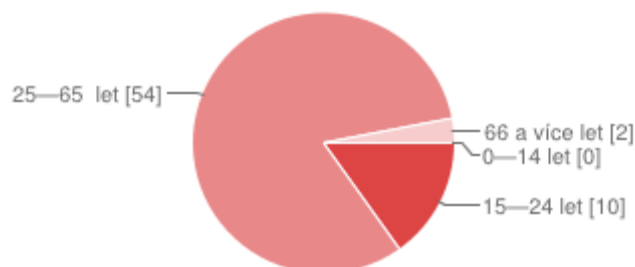
Jaký je Váš věk?

0—14 let **0** 0 %

15—24 let **10** 14.9 %

25—65 let **54** 80.6 %

66 a více let **2** 3 %

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

bez vzdělání **0** 0 %

základní **1** 1.5 %

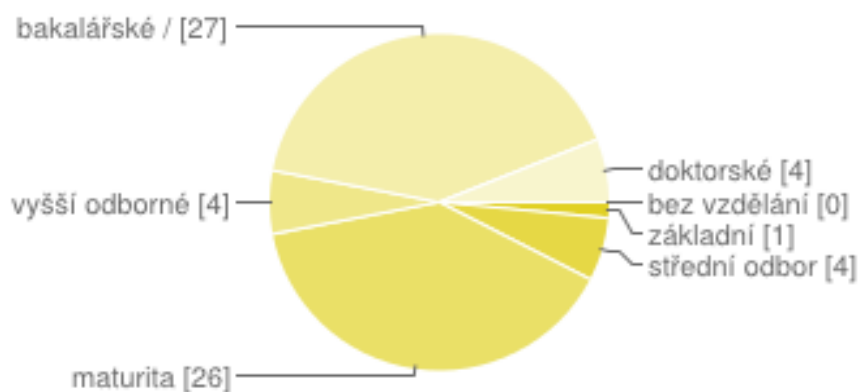
SOŠ bez maturity **4** 6 %

maturita **26** 38.8 %

vyšší odborné **4** 6 %

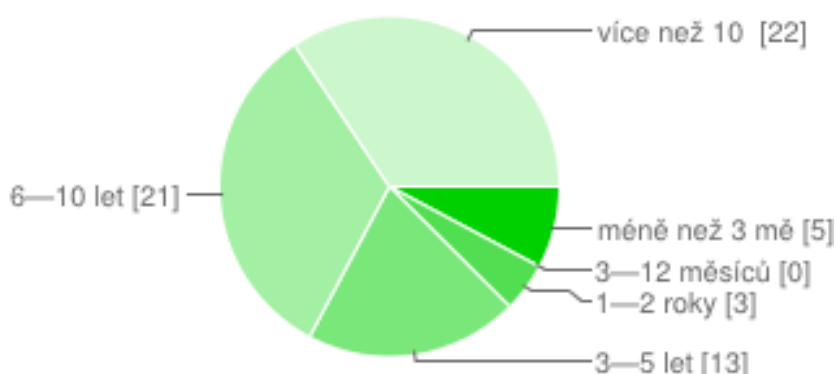
bakalářské/magisterské **27** 40.3 %

doktorské **4** 6 %

Jak dlouho žijete v České republice?

méně než 3 měsíce	5	7.5 %
3—12 měsíců	0	0 %
1—2 roky	3	4.5 %
3—5 let	13	19.4 %
6—10 let	21	31.3 %
více než 10 let	22	32.8 %

Jakým způsobem jste se učil/a český jazyk?

1) sám/sama s pomocí internetu nebo s učebnicí pro samouky	23	34.3 %
2) od přátel, známých, rodiny	22	32.8 %
3) navštěvoval/a jsem jazykový kurz (v Bulharsku)	7	10.4 %
4) navštěvoval/a jsem jazykový kurz (v České republice)	17	25.4 %
5) cíleně jsem se jazyk neučil/a	8	11.9 %
6) ostatní	17	25.4 %

- 1) sám/sama s pomocí internetu nebo s učebnicí pro samouky
- 2) od přátel, známých, rodiny
- 3) navštěvoval/a jsem jazykový kurz (v Bulharsku)
- 4) navštěvoval/a jsem jazykový kurz (v České republice)
- 5) cíleně jsem se jazyk neučil/a
- 6) ostatní

